

Gennagyij Bondarev

„És megismeritek az Igazságot ...”

(Jn 8,32)

„Mi az igazság?”

Pontius Pilatus

Harmadik rész

«И познаете Истину...»

Basel-Moszkva

2018-2020

Szociális-politikai-szellemtudományos trilógia.

„A világ és az emberiség a modern kor okkult-politikai áramlatainak kereszteződésében”

A könyvet orosz nyelvről fordította: Rákos Éva

Az orosz nyelvű könyv borítója

Tartalomjegyzék

Előszó.....	3
1. fejezet Az ember a világfejlődésben, és ami számára közvetlenül adott.....	13
A négytagú ember	30
Tudat, élet, forma	37
A közvetlenül adott lét és tudat lemniszkátája	46
2. fejezet A szemlélődő ítélőképesség	56
3. fejezet A háromtagú lélek a morális intuícióhoz vezető úton.....	81
Az út, mely az Ént szabad akarathoz vezet	87
Szabad akarat és érző lélek	95
4. fejezet Az individuális és az általános dialektikája (életrajzi).....	113
5. fejezet A Szent Gotthárd-alagút.....	166
6. fejezet Isten és a világgonosz.....	198
Az éterekről és az elemekről szóló szellemtudományos tanítások alapjai....	216
A nyolcadik szféra.....	231
7. fejezet A digitalizmus vallása – a XXI. század „Gondisapurja”.....	245
Epilógus a trilógia mindhárom részéhez.....	332
Függelék.....	352

Ez a könyv szociális-politikai-szellemi trilógiánk harmadik része, melyet még a múlt század 90-es éveinek közepén kezdtünk írni. Akkor, Rudolf Steiner Szellemtudományának intenzív tanulmányozása, továbbá a társadalmi, a politikai sőt még a történelmi élet jelenségeinek megfigyelésében való tapasztalatunk alapján történő elmélyülés eredményeképpen arra éreztünk késztetést, hogy a magunk

számára rendszerezett kapcsolatba hozzuk és ebben a kapcsolatrendszerben értelmezzük ezeket, és vizsgáljuk meg: nem nyilatkozik-e meg eközben a mélyebb, rejtett, ezoterikus értelmük is.

Ezen kívül a Szovjetunióban megszerzett élettapasztalat nálunk akkor a Nyugati élet tapasztalatával egyesült; ezek kölcsönösen gazdagították egymást, de egymásnak ellentmondó kérdések sorát is előidéztek, ami azt a kívánságot stimulálta, hogy ezeket bizonyos szintézisbe hozzuk. Mindez lassanként egy könyv megírásának szándékába nőtte ki magát. Így jelent meg ennek a trilógiának¹ az első könyve. Ahogy befejeztük ezt a munkát, abban a meggyőződésben voltunk, hogy ez egy önálló, teljesen befejezett könyv. De teltek az évek, velük együtt növekedtek a felismerések, és a megfigyelések köre is nőtt. Ez a növekedés, ha nincs az emberben az absztraktság nyomása által beszorítva, amely mindenben „információt” lát, hanem szellemtudományosan fogja fel a dolgokat, sok mindent megváltoztat a megismerő tudatában; fogalmakban gondolkodó szelleme „szemlélődő” jellegűvé kezd válni, ahogyan ezt a goetheanizmus nevezi, vagyis képessé válik nemcsak kigondolni a gondolatokat, hanem bizonyos mértékben azokat a megismerni kívánt fenomének *érzékeléséből* megkapni.

Bennünk ez a folyamat olyan módon fejeződött ki, hogy az első rész megírása óta eltelt 20 év után teljesen természetesen önmagától jelent meg egy impulzus, amely látenszen nőtt ezek alatt az évek alatt, hogy elkezdjünk a trilógia második kötetén dolgozni. Ez a kötet három év folyamán három brosúra alakjában született meg, melynek a következő címet adtuk: „Az Ukrajnai események és a jövő lehetséges forgatókönyve”. Deutsch* nyelven egymást követően 2014-ben, 2015-ben és 2016-ban lettek kiadva. Aztán mindez bizonyos módon ki lett egészítve, és 2017-ben könyv formájában kiadva². Be kell ismernünk, hogy a második rész is egy különálló, önálló, befejezett munkának tűnt. És hatalmas volt a csodálkozásunk, amikor a régi impulzus harmadjára is hírt adott magáról, és a harmadik rész megírására ösztönzött bennünket. És ekkor értettük meg, hogy majd 25 évig egyetlen művön dolgoztunk, egy trilógián. És már csak annyi marad hátra, hogy elmondjuk, ez alatt az idő alatt a mű „dolgozott rajtunk”. Így vált nyilvánvalóvá számunkra Rudolf Steiner szavainak igazsága, mely szerint a földi emberek könyveit az égben írják.

2018. Advent

*[Bondarev a „német” helyett tudatosan használja a „deutsch” jelzőt, amellyel a németek önmagukat jelölik. ford. megj.]

Előszó

A mi időnkre nagyon jellemző az, hogy az egész kultúrát, az egész civilizációt szó szerint szétszakítja két tábor kibékíthetetlen, egyre növekvő, és bármely pillanatban késhegyre menő harca. Ennek a két tábornak a gyűjtőneve: „baloldal” és „jobboldal” – liberális-demokrata, szocialista és konzervatív.

¹ Címe: „Antropozófia a modern kor okkult-politikai áramlatainak kereszteződésében”, Moszkva 1996. A könyv német nyelven is ki lett adva (ld. bdn-Steiner.ru és methodosophia.com). Véleményünk szerint sikerült a szintézis, de egyesek ezt nem látták meg, mások nem akarták ezt meglátni, és öbennük ez máig sem csituló dühöt keltett.

² A könyv címe: „Welt und Menschheit auf der Kreuzung der okkult-politischen Bewegungen der Gegenwart” („A világ és az emberiség a modern kor okkult-politikai áramlatainak kereszteződésében”). Basel-Moskau, 2017. Verl. BoD. Norderstedt (ISBN:978-3-7431-9268-3). Lásd még itt: methodosophia.com. Orosz nyelven is ki lett adva ezen a címen: „События на Украине и возможный сценарий будущего” (Ukrajnai események és a jövő lehetséges forgatókönyve), Szentpétervár. 2017. „Моя строка” és „Супериздательство” kiadó.

Ez a harc lényegét tekintve ősi; az újabb időkben a XX. század „Armageddonjait” idézték elő, most pedig a XXI. század „Armageddonja” készül. Ebben a harcban valójában nem csupán világnézetek, nem csupán politikai irányultságok állnak egymással szemben, hanem nem több és nem kevesebb, mint az emberiség két faja, két típusa, amely attól a pillanattól kezdve megvan, amióta Ádám és Éva gyermekei megszülettek, ahogyan ezt a bibliai mítosz ábrázolja. Az egyik típus neve: „káiniták”, a másiké: „ábeliták”.

A trilógia második részében már érintettük ezt a témát. Ebben, a harmadik részben domináns szerephez jut, mivel hozzá fordulva lehetőséget kapunk, hogy valóban megértsük a ma végbemenő politikai, szociális, valamint tudományos, szellemi és más folyamatokat is. Az ember igazság szerint minden dolgok mércéje, és csak helyesen kell értékelni, megismerni ezt a „mércét” a lényét tekintve, és ez tesz bennünket képessé arra, hogy mélységében megismerjük a minket körülvevő világot.

Egy ilyen állítás sokakban csak érthetlenséget idézhet elő. Hogyan van ez? – kérdezik – egyik oldalról egy bibliai mítosz, a másiktól pedig – egy eléggé triviális politikai harc, bármi is menjen végbe benne, amitől mindenféle vallásosság távol áll!

Nos, ami a „vallásosságot” illeti, az a félelmek, a fanatizmus és a békétlenség tekintetében semmiben sem különbözik a múlt vallásháborúitól. Ebben – és a politológusok ezt nem tudják se érezni, se látni – a két oldal közül bármelyiknek a győzelmétől függ az emberi létezés *formája*, a kultúra formája is, és a civilizációé is, ahogyan ez mindig is volt a vallási háborúk esetén is, legyen az a katolicizmus harca a protestantizmussal, vagy a keresztesek harca a muzulmán Kelettel. De mivel a politológusok képtelennek érzik magukat arra, hogy a modern politikai életnek ezt a sajátosságát racionálisan értelmezzék, inkább hallgatnak róla.

Magyarázatot pedig csak akkor kaphatunk, ha a politikai élet ezoterikus alapjainak megismeréséhez fordulunk. Ebben az esetben a bibliai mítosz is egészen másként áll előttünk: a legmélyebb ezoterikus ismeretek jelképes formájaként. És amikor az egyiket a másikkal egyesítjük: az ezoterikát a politikai harc fenomenológiájával – akkor kénytelenek leszünk elismerni, hogy ez a harc valójában – *okkult-politikai*. És azok, akik ezt a harcot a világ politikai erőinek bizonyos centrumából vagy centrumjaiból irányítják, sötét okkultisták. De aki róluk semmit sem akar tudni, az egyszerű halandó, a „politika iránt érdeklődő”, érdeklődésével egyszerűen pórul jár. A materialista politológus helyzete sem jobb.

És még azt is figyelembe kell venni, hogy *ha valamilyen emberi csoportok harca világméreteket ölt, akkor azt nem annyira személyiségek, hanem inkább személyiség-típusok* vezetik. Minél nagyobb méretű ez a harc, annál inkább megjelennek bennük ezeknek a típusoknak az ősi, sőt faji tulajdonságai. Ezért veszélyes, ha alulértékeljük a napjainkban zajló háborút. A háborúban mindkét félnek az a szándéka, hogy teljes, végleges győzelmet arasson, egyedüli erővé válhasson, meghatározva az emberek minden földi viszonyát. És eközben a két félnek *semmi sem drága*, ahogyan szoktuk mondani!

*

A XV. század elején Christian Rosenkreutz megalapította a beavatottak egy kisebb körét, amelynek feladata az volt, hogy gondoskodjon arról, hogy az emberiség fejlődése a tudati lélek korába lépjen, a körükben egy mítosz született, amely ezt a nevet kapta: „Templomlegenda”. Ez azokról az időkről tudósít, amikor az Elohim megteremtette az embert. Először – eltérően attól, amit a bibliai mítosz mond –

nem Ádámot, hanem Évát alkotta meg. „Évával egyesült maga az Elohim, és Éva megszülte Káint. Aztán Jahve Elohim, vagy Jehova, megteremtette Ádámot. Ádám szintén egyesült Évával, és ebből a nászból származott Ábel”.

* [Steiner egyes számban Elohim-ot (der/ein Elohim) többes számban pedig die Elohim-ot használ. Az orosz szöveg is ezt követi: e.sz. ЭЛОИМ, t.sz. ЭЛОИМЫ. Így a magyar fordításban is Elohim ill. Elohimok lesz. ford. megj.]

Rudolf Steiner így szemlélteti a legendának ezt a helyét: Káinban közvetlenül az istenek fiával van dolgunk, míg „Ábelben – emberi utóddal, Ádám és Éva fiával.” (GA93, 1904. 11. 04.) Így keletkezett az emberi nem két faja. „Két emberi fajjal van dolgunk: az egyik, amit később Salamon képvisel, az isteni bölcsességgel rendelkezik, továbbá Káin fájával, Káin utódaival, akik megértik a tüzet, és tudják, hogyan kell vele bánni. Ez a tűz nem fizikai tűz, hanem az asztrális térben izzó *szenvedélyek, vágyak, ösztönök tüze*.

Kik azok a Káin fiai? Káin fiai, a legendának megfelelően, azoknak az Elohimoknak a fiai, akik az Elohimok Hierarchiájában a Hold-korszakban kissé lemaradtak. A Hold-korszakban a „kámával” [a vágyak szubsztanciájával] van dolgunk. Ez a káma vagy tűz, akkor bölcsességgel volt áthatva. Ily módon az Elohimoknak két fajtája létezik. Az egyik fajta Elohimok nem maradtak meg a bölcsesség és a tűz közötti szövetségben. Amikor megformázták az embert, nem voltak szenvedélyekkel áthatva, és az embert nyugodt, megszürt bölcsességgel látták el. És ez volt a Jahve- vagy Jehova-vallás, olyan bölcsesség, amelyik szenvedély nélküli. A másik Elohák, akiknél a bölcsesség még a Hold-korszak tüzével egyesült, azok teremtték meg Káin fiait.

Ezért Sét fiaiban a vallásos, letisztult bölcsességgel rendelkező emberekkel van dolgunk, Káin fiaiban pedig azokkal, akik rendelkeznek az impulzivitás elemével, ami fellobban és lelkesedést tud a bölcsességben kifejleszteni. Ezt a két fajt, két típust alkották meg, minden rasszon, minden időközön áthaladva. Káin fiainak szenvedélyeiből született meg minden művészet és tudomány, Ábel-Sét áramlatából keletkezett az „átszürt” istenfélelem és a lelkesültség nélküli bölcsesség.

Így ment minden egészen a mi gyökérfajunk negyedik alfajáig [vagyis az ógörög kultúrkorszakig]. Aztán eljött a Kereszténység. Ennek köszönhetően a korábbi káma-mentes istenfélelem egy olyan elembe merült bele, amely Krisztusnak köszönhetően érkezett a Földre. Krisztus nem csupán bölcsesség. Ő a megtestesült szeretet, a legmagasabb isteni Káma, amely ugyanakkor Budhi [Életszellem] is, egy tisztán áramló Káma, amely semmit sem kíván a maga számára, hanem minden szenvedélyes kívánságot egy kívülré irányuló végtelen önátadásra irányít, egy „fordított Káma”. A Budhi – fordított Káma. Ennek köszönhetően az olyan típusú emberek között, akik istenfélők, a bölcsesség fiai között egy magasabb istenfélelem készül elő, amely lelkesedéssel is rendelkezhet. Ez a keresztény istenfélelem. Ez először a mi (ötödik) gyökérfajunk 4. alfajánál alapozódott meg. De ez az áramlat nem képes még Káin fiaival egyesülni. Azok számára még ellenségek. Ha a Kereszténység feltétlenül minden embert gyorsan megragadott volna, akkor megtelhetek volna szeretettel, de az egyes emberi szív, az individuális emberi szív ebben nem vett volna részt. Ez nem egy szabad istenfélelem lett volna, akkor Krisztus az emberben nem szabadon, testvérként született volna, hanem úrként. Ezen kell dolgozniuk Káin fiainak az egész 5. alfaj idején [vagyis a mi kultúrkorszakunkban]. Ők a beavatottaikban tevékenykednek, és az emberiség Templomát építik, a világi művészetből és világi bölcsességből építik fel azt. Ezért látjuk, hogy a 4. és 5. alfaj folyamán állandóan és egyre inkább a világi elem fejlődik, hogy az egész világi történelmi fejlődés fizikai szintre helyezkedik, hogy a materializmus világnézete növekszik. A materializmus világi elemében

a személyes, az egoizmus fejlődik ki, ami a mindenki mindenki elleni háborúhoz vezet. Habár a Kereszténység is jelen volt, az bizonyos értelemben kevesek titka volt. De az tette lehetővé, hogy a 4. és 5. alfaj idején az emberek számára világossá vált, hogy *Isten előtt mindenki egyenlő*. Ez egy alapvető keresztény tézis. De ezt az emberek nem tudják teljesen megérteni, amíg a materializmus és az egoizmus fogságban tartja őket.

A francia forradalom a keresztény tanítás következményeit világi értelemben valósította meg. A Kereszténység spirituális tanítását, miszerint „az emberek Isten előtt mind egyenlők, tisztán világi tanításba fordította át a francia forradalom” (uo.).

Még egy rendkívül fontos aspektust kell megemlíteni, hogy megfejtjük a két embertípus megteremtésének és létezésének titkát, amit Rudolf Steinernek egy másik, mindeddig még nem publikált előadásában találunk. Vegyünk belőle egy jelentős idézetet. Az „ábel” szó, mondja ebben, „pneumát”, „szellemet” jelent, és a szónak „határozottan női karaktere” van. „Káin, épp ellenkezőleg, azt jelenti, hogy »férfi«. Ily módon Káinban és Ábelben az egymással szemben álló férfi és női princípium jelenik meg”.

Káin földműves volt, vagyis fizikai szinten tanult élni. A Föld (Boden – talaj) az ősi nyelven a fizikai szintet jelentette a négy aggregációs állapotával. „Ilyen volt a férfias karakter ... Az ember pásztorként az életet olyannak veszi, ahogy a Teremtő adta neki. A nyáját nem dolgozza fel, csak őrzi... (Ábel) annak az embertípusnak a képviselője, aki nem önálló munkája által jut értelemhez, hanem a szellemet Magának az Istenségnek a megnyilatkozásaként fogadja, és őrzi azt. A föld őre, annak az őre, ami azon nő – ez Ábel. Az, aki valamit maga dolgoz ki – ez Káin. Ő fektette le a citerán való játék és más művészetek alapjait. Ő a saját értelmének terméseivel akar az Istenhez fordulni, és ez az Isten számára teljesen idegen, vagyis ez az, amit az ember saját szabadságában vívott ki. Káin a művészetekre és tudományokra törekvő ember, és kezdetben ez nem áll rokonságban az Istenséggel ... Aki jártas az okkultizmusban, az tudja, hogy a művészetek [kezdetben] nem olyan dolgok voltak, amik az embert a szellemihez vezették volna. Ellenkezőleg, elvezették az embereket magától a spirituálistól. A művészet valami olyan, ami az ember saját talaján és alapján nőtt a fizikai szintén ...

A női az, amit az Isten inspirál és közvetlenül befogad”.

A pásztorokra, a papokra, a papságra az inspiráció princípiuma áradt ki. A többiek világiak maradtak. „Az agy férfiúivá vált, a mélyebb lény – nőivé” Az ember a természetben belül maradván szüli az utódokat. De az aggyal kapcsolatban álló szellem – férfiúi, és a „fizikai szinten való produktivitása – korlátozott”.

Az ábeliták – Isten fiai, rokonságban állnak vele. Óvatosnak kell lenniük a földbe belépni. Innen ered az aszkézis princípiuma mindazok számára, akik Istennek szentelik magukat. És számukra bűn, ha olyan dologhoz kapcsolódnak, amely a földinek szentelt (publikálatlan előadás, 1904. 06. 10..

És még ugyanebben az előadásban Rudolf Steiner a figyelmünket arra irányítja, hogy a Teremtés könyvében valójában arról van szó, hogy Isten Ádámot „férfinak-nőnek” teremtette. És ez az „ember”. Az embert „Isten képére és hasonlatosságára” teremtette.

Ádám Sétet nemzette Évától, és az Ádámra hasonlított. „Ily módon kezdetben olyan emberek vannak, akik egymással egyformák, és mindannyian Isten képére és hasonlatosságára voltak teremtvén. Nem nemi úton szaporodnak... egyforma alakjuk van, amit kezdetben kaptak... Mi változtatja meg az embereket, mi teszi őket különbözőkké? Amikor a szaporodásban két ember vesz részt” (ugyanott).

Ily módon kezdetben Istenre hasonlító emberek fajáról van szó. A különbséget Sét hozza. És mielőtt Ádámtól Séthez jutunk, megszületett Ábel és Káin, vagyis a női és férfi-princípium, melyek az ember lelkét, szellemét és testét is jellemzik. Nekik köszönhetően keletkezik az embereknek az a faja, amelyik nemi úton születik. Ezzel együtt beköszönt az emberek sokfélesége is.

Rudolf Steiner még más előadásaiban is mondja, hogy „Káinban azt látjuk, aki felkel az ellen, ami a vérségi szereteten keresztül teremődik. ... Ő az öntudatosság képviselője (GA97, 1906. 03. 30.). És még ő „az isteni szellemi erők fia, akik a földi fejlődésre oly módon hatnak, hogy létre tudják hozni a mikrokozmoszt, melyben makrokozmosz erők vannak jelen...”

Ábel (pedig) más makrokozmosz erőkhöz tartozik, amelyek nem tudják annyira közvetlenül interiorizálni (az emberben) az Én erőit” (GA265; 381-387. oldal)

Rudolf Steiner széles körű, gazdag anyagot adott a teremtés megismeréséhez, és ahhoz, hogy megismerjük annak a két típusnak a lényegét és jelentőségét, amelyre szétválik az emberi nem. De a már eddig felhozottak is elegendőek, hogy olyan következtetésre jussunk, hogy *az egész emberiség ebből a két típusú emberből áll, és ezek alapvető, gyökeres, archetipikus jellegűek, vagyis hogy ez a legjelentősebb abban, ami Istennek azt a teremtményét jellemzi, melyet „embernek” hívunk.*

Mondhatjuk így is: a világban két mindent meghatározó jelenség létezik. Az egyik – az Atyai Világalap első kinyilatkoztatása, amely az evolúció alapvető törvényét két egyenlő oldalú háromszögben jeleníti meg, melyekből az egyik csúccsal felfelé, a másik pedig lefelé irányul. Együtt egy hexagrammát képeznek, melynek középpontjában egy hetedik pont van – maga a világ-Én (erről részletesebben később lesz szó).

Az első ember, Ádám, mint az evolúció alapfenoménja, szintén *két háromszöget alkot, melyek az ádámi egység káini és ábeli típusának lényegét is kifejezik. De ezek még nem képeznek hexagrammát. Ehhez számukra még nincs meg az egységes magasabb Én. Éppen ennek kifejlesztése az a feladat, amit dialektikus-ontológiai módon kell megoldani (ezt a fogalmat a 2. fejezetben fejtjük ki), mind az evolúcióban, mind a kulturális-történelmi folyamatban.*

Az első isteni kinyilatkozás valódi *ős-fenoménja* ennek a nagyon bonyolult, és gyakran tragikusan zajló fenomenológiának. A forma, ami alapjául szolgál: a hexagrammát nem képező két háromszög – pont az az ősz-fenomén, mely az ember modern fejlődésének is az első számú feladatát képezi. Ezek egészen addig a szintig ereszkedtek, hogy **mindennapi feladatokká** váltak. Ezek határozzák meg a kultúra és civilizáció érlelődő krízisét is. Ebben a krízisben a káini és ábeli princípiumok *bevezetik a közöttük lévő ellentmondást a szociális és politikai harc szférájába, kibékíthetlenné téve azt, és megszüntetve dialektikus jellegét.* És ezt törekszünk megmutatni ebben a trilógiában. A trilógia tartalma feltárja, részletezi a „káiniták” és „ábeliták” destruktív szembenállását a modern kultúra és civilizáció különböző szociális, politikai, szellemi, sőt tudományos-technikai és gyakorlatilag bármely fenomenológiájában. Maga a probléma az emberekben három szinten gyökerezik: fejlődésük fizikai-fiziológiai (a nem, a faj problémái), lelki (antagonizmus) és szellemi (gnoszeológiai) folyamataiban. És ez nem is lehet másképp, mivel a probléma alapvető.

Ha megértjük a probléma legmélyebb értelmét, az az igazságot adja számunkra, mely szabaddá tesz bennünket; de a mostani időkben az emberiség dolgával még az a helyzet, hogy az érlelődő krízis **civilizációs pusztulással** fenyegeti. E krízis természetének a helyes és mély megértése szükséges ahhoz,

hogy tudjuk, mit kell ezek mellett a feltételek mellett a szellemileg felébredt embernek tenni, és az pedig, aki szociális álomba merült, hogyan tud felébredni.

Ha külsőleg vesszük, akkor az utóbbi évtizedekben minden oldalról egyfajta „abszurd színház” lép elénk. A politikai és más deklarációk irracionizmusa, amoralitása, a vezető politikai pártok cselekvési módja csak zavarodottságba hajszolhat. És azok, akik ezt generálják – ha nem is mindannyian, de a döntő többségük – üres, meggondolatlan és öntelt emberek. A „legrosszabbak szelekciójának” eredményeképpen jutottak a hatalom kormányához. És ők az abszurditás színházának statisztái és marionettfigurái, de hiszen valakinek a markában kell tartani azokat a madzagokat, amelyek őket cselekvésre készítetik. Róluk a trológia második részében beszéltünk. Ők az új időkben a világhatalom 5 centrumának összeesküvői, akik egy fejjel lefelé álló pentagramma princípiuma szerint egyesülnek (lásd ott a 11. és 12. ábra). És azok az emberek, akik ennek az összeesküvésnek a részei, szintén vagy káiniták, vagy ábeliták. A fő jellegzetességük az, hogy egyrészt elfeledkeztek a szellemi lényükről, másrészt pedig nem akarják a nagy evolúciós feladatot megoldani, miszerint a kulturális történelmi folyamatra oly módon kell hatni, hogy megteremtődjenek annak a kedvező feltételei, hogy az egyes emberi individualitásokban ismét egyesülhessen a káini és ábeli princípium, vagy ha bibliai nyelven fejezzük ki magunkat, hogy ezek a testvérek kibéküljenek egymással.

A valódi kibékülésüket egy *harmadik* áramlat felbukkanása jelzi. Ez a harmadik áramlat azokból a *harmadik típusú* emberekből áll, akik lelkileg-szellemileg szintetizálták magukban az ábeli és káini princípiumot. Ez a típus először még a bibliai időkben adott jelet magáról. Hiram Abif vált a képviselőjévé, aki „legjelentősebb Káin fiai közül” (GA264, 227.o.), az építész, a Mester, aki Salamon (a legjelentősebb ábelita) templomát építette fel, és aki helyes módon volt képes egyesíteni a „réztengerben” a nyugodt bölcsesség vizét az asztrális tér tűzével, és ezzel egy kemény, megingathatatlan alapot adott a fejlődés jövőjéhez, amely egészen a 6. kultúrkorszakig tart, a Kereszténység megvalósulásának (az előkészítés korszakát követő) korszakáig.

Később, már a kereszténység korában, Hiram Abif áramlata az „eretnekek” – albigensek, katárok, templomosok – és a katolikus egyház harcában folytatódott. Ők amiatt folytatták a harcot, mivel az egyház eltávolodott a keresztény fejlődés feladatainak megoldásától, melynek eredménye kell, hogy legyen a harmadik áramlat kicsírázása, ki kell hogy alakuljon a szintetikus egyéniség, aki magában a föld és az ég érdekeit egyesíti, a tiszta vallásosságot a szabad világiassággal, a bölcsességet a szellemi lelkesedéssel. A későbbiekben ez az integrációs folyamat a nemeknek egy emberben való egyesüléséhez, és a fizikai testiségének az átszellemiesítéséhez vezet. A Hiram Abif-áramlat legfőbb képviselője az 5. kultúrkorszakban Christian Rosenkreutz.

*

A világ és az ember evolúciója dialektikus. Az ellentétek harca és egységbe vezetésük útján halad előre. És ez a dialektika tölti meg a kulturális-történelmi folyamatot. És mivel a világ fejlődésében az ellentéteket különböző hierarchikus lények személyesítik meg, melyek közül egyesek a normál fejlődésű Hierarchiákhoz tartoznak, mások attól luciferi és ahrimáni módon eltértek – így a fejlődésben az elmaradt, egyoldalú lények hatása alá került ábeliták és káiniták reménytelenül elmaradnak a szembenállásukban, a kibékíthetetlen antagonizmusban. Ellenségeskedésük épp a mi időkben juttatta őket a reményeik szerinti utolsó harcra, hogy egyeduralkodóvá váljanak az emberiség felett.

Ebben a tévedésükben a metafizikai patrónusaik hatalmas tévedése tükröződik, mely szerint minden évben, az évszakok változásának ciklusában, a tavasz közeledtével feléled a földi mésző, és az ahrimáni lények törekszenek azt átjelkesíteni, lehúzába belé a kozmikus asztralizást. Így abban reménykednek, hogy a természetnek és az embereknek a saját sárkány-természetüket oltják be. De ez a törekvésük – illúzió, amely minden tavasszal elhalványul a természeti folyamatnak köszönhetően (lásd GA229, 1923. 10. 07.). A szellemi magasságokban ebben az időben – amikor eljön a március – luciferi lények adják át magukat illúzióknak. Abban reménykednek, hogy elrabolják a Földtől (részletekbe most nem megyünk bele) az éteritását, magukba szippantva azt. De az ő reményük is szertefoszlik, amikor az év folyamán a nyár lép a tavasz nyomába. „Természetesen, emberi szemszögből – jegyzi meg Rudolf Steiner – mondhatjuk: az ahrimáni lényeknek elég okossá kell válniuk, hogy lemondjanak erről a reményről. Ugyanakkor a világban nem úgy mennek a dolgok, ahogy az ember ezt elképzei...” (ugyanott) – a makrokosmosz világában, ezt már mi tesszük hozzá, a Föld planetáris szellemi életében. De ehhez nagyon hasonló hatást észlelünk a luciferizált ábeliták („jobbaldaliak”) és az ahrimanizált káiniták („baloldaliak”) vallási és most már politikai szembenállásában is. Befejezve a forró harc egyik körét, amely lényegében semmivel sem végződik sem az egyik, sem a másik fél számára, rögtön elkezdik a következőt készíteni. És mivel a harcot a népek vezetik, és vannak világháborúk is, az emberiség ezek következtében elveszti erőit, és nem marad neki az igazi fejlődésre.

Meg kell jegyezni, hogy Ahrimán és Lucifer harcának („szezónális” illúziók) prototípusa a „jobbaldaliak” és „baloldaliak” mostani harcában annyira nyilvánvalóan jelenik meg, hogy a dolog egészen a bolygó-kliá (elektromágnes berendezések segítségével történő) politikai manipulációjáig fajul el, és ez idézte elő a „kliáaegyezmény” aláírásáért folytatott mai harcot is.

Rudolf Steiner azt mondja, hogy ezek az áramlatok (az ábelitáké és a káinitáké) egymással szemben mélyen ellenségesnek maradá, egykor „egyhangú megállapodásra jutott: a harmadik áramlat [mely épp az ő megbékélésükön tevékenykedik] iránti gyűlöletben. Az [ő] egyhangúlagos szövetségük eredménye ...volt a János-épület [Goetheanum] megsemmisítése” (GA265, 460.o.) Ez nem csupán az évszázad, hanem az évezred legnagyobb büntetése volt. Következményei még a következő eonban is mutatkozni fognak!

Ez arra kényszerít bennünket, hogy elgondolkozzunk azon, mi vár a földi lakókra, ha a „jobbaldaliak” és a „baloldaliak” egy időre „egyhangúlagos egyezésre” jutnak a szociális-politikai szférában. Nem vezet-e ez a globalizmus olyan modelljéhez, amelyben „egy ember sem fogja az örömet ismerni”? (GA187, 1918. 12. 31.)

Ennyire bonyolult és kolosszálisan veszélyes a világkultúra és világcivilizáció modern konstellációja. És kinek van joga, hogy ne nyilvánítson ez irányban érdeklődést, és ne törekedjen ezt megváltoztatni vagy legalább megérteni?

De az emberiségnek megvan a felmentő eszköze is. Ez az eszköz az Antropozófia. A világba abban a korban jött, amelyet „világosnak” nevezünk. Az Antropozófia 1899-ben kezdődött, amikor befejeződött a korábbi, a sötét korszak, a kali-juga, amely az embernek az intellektualizmust adományozta, és eközben őt a materializmusban „konzerválta”.

A kozmikus törvények értelmében a világos korszak 2500 évig tart. Az Én-ember individuális kialakulását lehetővé tevő minden külső és belső viszony teljes átépítését hozza magával. Ennek az első

szakasza kb. 300 évig tart, amely Michael arkangyal vezetése alatt áll, akit még Krisztus Arcának is neveznek.

Ily módon a világ ma a nagy michaeli átépítés stádiumában van. Ennek eszköze, módszertana, vagy ha úgy tetszik, „szerve” (a szó baconi értelmében) a Szellemtudomány, amelyet a „Hermész-testvér”, a beavatott, „az érzékfeletti világ tudósa”, Rudolf Steiner hozott el a világba. A szellemtudomány mély koherens kapcsolatban áll a középső áramlattal, ahol lehetséges a káini és ábeli princípiumok egyesítése az egyes emberi személyiségben. A szellemtudomány megmagyarázza ezeknek a princípiumoknak az eredetét, a szembenállásuk okát, és gyakorlati módszereket ad az emberben való szintetizálásukra, melynek következtében a megbékélésük is elkerülhetetlenül bekövetkezik a kulturális-történelmi folyamatban.

Ha az ember önmagára van utalva, az emberi személyiség e két archetípusa egyre inkább nyílt barbarizmusba kerül. Az antropológia képes arra, hogy az igazság fényét adja nekik. Amikor megértik magukat és a fejlődés szellemi feladatait, elkezdődik az emberi Énben ezek progresszív szimbiózisa. *Ily módon egyáltalán nem arról van szó, hogy a Földön ezek közül a princípiumok, típusok közül az egyik győzedelmeskedjen, a másik pedig tűnjön el.* Hosszú élet vár még rájuk, de ha ez az élet permanens konfrontációban zajlik, kemény harcban, akkor végül az emberiség „gonosz faját” fogják képezni.

Azok pedig, akik megismerik az igazságot, szabaddá válnak a szó igazi értelmében, mely ma még sokak elől rejtve van, és ők ezért a szabadságot önkénnyel akarják helyettesíteni. Ennek oka abban gyökerezik, hogy az emberiségnek olyan igazságokra van szüksége, melyek nem minden időben érthetők teljesen. „Magunkba fogadni az igazságot nemcsak azt jelenti, hogy a megismerés számára kapjunk valamit, hanem olyan igazságokat, melyek életerőt tartalmaznak. És amikor igazsággal hatjuk át magunkat, akkor a lelkünkben a világelemmel hatjuk át magunkat, ahhoz hasonlóan, ahogy a kívülről befogadott levegőre is szükségünk van ahhoz, hogy képesek legyünk élni”. Erre nem minden ember képes, és éppen „ez az oka annak, hogy a vallásos hagyományokban mély igazságokat mondanak ki, de olyan formában, hogy az emberek ezek belső értelmének megértésére csak jóval később válnak képessé, mint ahogy azokat kinyilvánították” (GA155, 1914. 07. 16.)

Michael korszakának beköszöntéig az Ószövetség és Újszövetség igazságai is ilyenek voltak. Egyszerű kifejezésükben sokáig hatásosak voltak, mielőtt mélyen megértették volna, és ilyen formában minden ember számára elérhetőek lettek volna. De az ember fejlődik, individuális szelleme egyre bonyolultabbá válik, és az igazság elmélyült, lényegi megértésére van szüksége. És mivel a jövő egy összetett szellem mögött van, az Antropológia a világba a legszélesebb, legmélyebb, leggazdagabb tudást hozta el, amely az embernek valódi életerőt is képes adni. Képes *az igazság megismerése által az emberben életerőt is létrehozni.*

Nem szabad azt gondolni, hogy ennek a hatalmas feladatnak a megoldását az ember könnyen megkapja. Bármely individuális vívmány munkával érhető el, és itt nem többről és nem kevesebből van szó, mint a személyes metamorfózisról, a szellem individuális erőfeszítéséről, mely képes metamorfózist előidézni, amely megváltoztatja az embert *mint fajt*. És mégis, ez áll életbe vágó, *mindennapi* követelményként minden modern ember előtt. És szabad-e csodálkoznunk, ha ő, a kortársunk, aki a szellemének katasztrófális leegyszerűsödéséhez jutott, akit elrontott az önelégültség, a rafinált fogyasztás, erről a feladatról még csak hallani sem akar? De ezzel létezésének az alapját semmisíti meg, földi életének minden értelmétől megfosztja.

A fejlődést megállítani nem lehet. Az a létezőnek a permanens metamorfózisai útján történik, melyek eredményeképpen új minőségekre tesz szert. Ezek közül némelyiket a természet hozza létre bennünk, másikat a kulturális-történelmi folyamat, és végül eljött az ideje olyan metamorfózisoknak, melyeket a szubjektumnak önmagában kell előidézni. És ha ezt nem teszi meg, akkor a fejlődésben a kríziseknek nem lesz vége.

A mai időkben az emberiség egyfajta Küszöbhez érkezett, melynek egyik oldala mentén az absztrakt intellektus szándékainak kimerüléséhez érkeztek, de ezzel együtt kimerültek a lehetőségei és az intellektussal kapcsolatos *tudat formája* is. A másik oldalhoz, vagyis a valóság most megnyíló érzékfeletti oldalához való átmenet folyamán, az átmenet kapujánál egy új, az embert a jövő tudati formájába vezetni képes tudati forma ébred, melyet a Goetheanizmusban (a Goethe által alapított, és az antropozófiában továbbfejlesztett tudományban) a „szemlélődő ítélőképességnek” nevezünk.

Aki ezzel rendelkezik, az nem pusztán kombinálja a fogalmait, azokat nem a valóság absztrakt szubjektív alakjaként vizsgálja, hanem valóságos, tapasztalati objektumokban alkotó módon ható dolgokként. És akkor nem kényszeríti az objektumokra a szubjektív ítéletét, hanem hagyja, hogy azok a saját lényüket megnyilvánítsák, és azt az ő saját szellemi szemével fogadja be. Az emberi szellem képessége, hogy az ideát teremtő erőként tapasztalja meg, amely a valóságot a metamorfózis princípiuma alapján alakítja, az emberi tudat formáját is metamorfizálja, és ilyen módon az ember faji metamorfózisát is előidézi.

Valaki ellenvetésként felhozhatja, hogy ez a feladat az ismeretelmélet területéről tisztán filozófiai, hogy csak kevesek, csak szakemberek számára való. Nos, ha annak fényében nézzük, hogy milyen kulturális folyamatban keletkezett és érlelődött, akkor valóban így is van. Csak néhány kiemelkedő elme dolgozott ezen. De az Antropozófiában másként adott jelet magáról. Itt a feladat filozófiai tartalma már azzal egységben jelenik meg, ami a *beavatás tudományában* minden időkben ismeretelmélet volt, az embernek olyan magasabb tudati formákhoz való felemelkedési módszerekről való tanításokban, amelyek számára megnyílik az érzékfeletti világok valósága. Rudolf Steiner az egyszerű tudat számára is elérhetővé tette a beavatás tudományának „bonyolultságát”, és egészen egyszerű, bármely ember megismerése számára elérhető kifejezési formákat talált.

De az érzékfelettihez vezető úton az ítélkezés észlelő erejének kidolgozása, mint feladat, szükséges előkészületi fokozat a beavatás magasságaihoz való további felemelkedéshez. És az emberiségnek, ha valamennyivel bölcsőbb lenne, és a materializmus béklyói nem lennének olyan nehezek, örvendeznie kellene, amikor megtudja, hogy a Misztérium-templom előszobájába való belépés az emberek számára mindennapi feladattá vált, egyenrangúan azzal, ahogyan feladat számára az olvasás, írás, számolás, logikus gondolkodás stb. ismerete. Hogy ezt a feladatot hogyan lehet antropozófus módra megoldani, a könyv 2. fejezetében törekszünk megmutatni.

Másik, az elsővel aktualitásban megegyező, szintén mindennapi feladat és ami az ember kinézetének metamorfózisához vezet: cselekedetei teljesen új *motivációjának* kidolgozása. Ez az ember háromtagú lelke – az érző lélek, értő lélek és tudati lélek – átalakításának útja, amely az emberi Ént a „*morális intuíciók*” világába vezeti. Ezt az utat Rudolf Steiner „A szabadság filozófiája” c. művében mutatta meg a legjelentősebb módon. Ezzel a kérdéssel a könyv 3. fejezetében fogunk foglalkozni. Egyelőre csak annyit mondunk, hogy ennek a két feladatnak a megoldását csak az individuális szellem két Mont Blanc-ra való felemelkedéshez lehet hasonlítani. Ehhez az embernek meglehetősen sok idő áll rendelkezésére. Sok szó

esik majd itt annak köszönhetően, hogy az Antropozófia, mint az új, világos korszak organonja, megtermékenyítve a társadalmi, szellemi, tudományos és más életet, életerőt ad az igazság megismerésével. De mivel ez egy individuális út, a felemelkedés feltétele az ember individuális szellemének a szándéka, amely számára az a feladat, hogy átlépje az érzékfeletti világ Küszöbét, olyan jellegű, mint Hamlet kérdése, hogy legyen vagy ne legyen.

Éppen erről lesz szó a trilógiának ebben a harmadik részében.

1.fejezet Az ember a világfejlődésben, és ami számára közvetlenül adott

Első preambulum.

Rudolf Steiner az első és egyetlen filozófus, aki a mindenféle előfeltételezés nélküli ismeretelméletet megalkotta. Ehhez kiindulási pontként valami olyat vett, ami mindenfajta megismerésen kívül helyezkedik el, aminek csak a megismerési tevékenység következtében kell megismeréssé válnia, ahol a fogalom az észlelettel kapcsolatba kerül. „De kezdeni – írja az egyik terjedelemre nem nagy, de tartalma szerint nagyon jelentős könyvecskéjében, az „Igazság és tudomány” címűben, ami fő művének, „A szabadság filozófiája” címűnek a prológosává vált – csak a *világ közvetlenül adott képével* lehet, vagyis a világnak azzal a képével, amely már azt megelőzően az emberhez tartozott, mielőtt azt bármilyen megismerési folyamatnak alávetette volna... mielőtt bármilyen kijelentést, bármilyen gondolati meghatározást tett volna róla” (GA3, 1.fejezet), melynek köszönhetően a számára közvetlenül adott közvetetté válik.

A közvetlenül adottnak az ilyen posztulálása azt is lehetővé tette Rudolf Steiner számára, hogy megmutassa az emberi megismerési aktusban a tiszta fogalmak és ideák keletkezését, mint az ember *legsajátabb* tevékenységét, mellyel az észlelésben a világnak számára közvetlenül adott képébe egy teljesen új tartalmat visz. „A világképünkben minden más – írja később Rudolf Steiner – éppen olyan jellegű, hogy *adottnak* kell lennie, ha meg akarjuk tapasztalni, és csak a fogalmak és ideák esetén fordul elő még az ellenkezője is: *létre kell ezeket hoznunk, ha meg akarjuk tapasztalni őket*” (ugyanott). De hogyan hozzuk létre? Úgy, hogy a gondolkodási *formával* együtt a *tartalmát* is megkapjuk, de nem reflektív módon, hanem „*intellektuális szemlélődésben*”, vagyis bárminemű tárgyhoz való kapcsolódás nélkül, ez pedig azt jelenti, hogy ilyen esetben nem az ember határozza meg az adott világot a fogalmon keresztül, hanem a *világ határozza meg a fogalmat az emberben*.

Kant az ilyen lehetőséget, az emberi szellemnek a fogalmakban való gondolkodási képességét kategorikusan ellenezte, de Rudolf Steiner megtalálta a módját, hogy a ismeretelméletet kivezesse a kanti „önmagukban való dolgok” kilátástalanságából. Steiner a fogalmi ismeretelmélettől egy hidat épített Fichte azon kísérletéhez, hogy az Én előfeltétel nélküli ismeretelméletét megalkossa, aminek alaptétele: „ha Én van, akkor van Én”, ami azt jelenti, hogy „Én=Én”. Fichte szándékának sikertelensége azzal magyarázható, hogy a gnoszeológus ilyen esetben egy *ontológiai* problémát kap, a filozófiában pedig a létezőről való tanításban egyszerűen tilos választ keresni a lény kérdésre és a fogalmi gondolkodás hatáira. Ezt metafizikának tartják.

De ugyanakkor Fichte idején már létezett egy híd, amelyen a gnoszeológiától át lehetett jutni az ontológiához, mellőzve a metafizikát annak filozófiai értelmében. Ugyanakkor a híd nem a filozófiában lett megteremtve. Ez a híd Goethe tanítása volt a növények morfológiájáról és a metamorfózisról, mint a fejlődés alapelvéről. És erre a hídra lépett Rudolf Steiner. Ismeretelméletét, amelyre tisztán filozófiai úton tett szert, kapcsolatba hozta a metamorfózisról szóló goethei tanítással, ami egyszerűen elkerülhetetlen volt, mivel az észlelő szellem a saját magát való feltételezésében nem más, mint a *természet még egy, ötödik birodalma*, még egy természet a hordozójának – a homo sapiens-nek a természetében, és ez teszi lehetővé az utóbbinak, hogy egy új *faji* szintre, a szabad szellem, a szabad individualitás szintjére lépjen.

Így Rudolf Steiner ismeretelméleti kutatásainak és Goethe természettudományos felfedezéseinek köszönhetően még egy, egy második híd lett felépítve, melyen mind az egyes ember, mint az egész kultúra és civilizáció, minden nép át tud kelni a régi „partról”, a reflexióba és materializmusba süppedés sötét korszakából (kali-juga), az új „partra” – az új, világos, spirituális korszak világába.

Ezt a hidat Goethe prófétai módon mutatta meg a „Mese a zöld kígyóról és a szépséges Liliomról” c. írásában. Annak köszönhetően jön létre, hogy a „kígyó”, a fizikai világban fejlődő emberi énség jelképe, annak az énségnek, amely kifejleszti az értő megismerést, és amely őt az élettapasztalattal egyesíti, feláldozza magát, és a „szemlélődő ítélőerő” hídjává válik, vagyis filozofikusan mondva, nem gnoszeológiai módon viselkedik, hanem lényyszerűen, saját lényét metamorfozálva.

Rudolf Steiner feltételmentes ismeretelmélete erre a hídra lépve goethei jellegre tesz szert, és a megismerés határaitra vonatkozó kérdést az egyetlen helyes módon oldja fel: rámutatva a *tudati formák metamorfózisra való képességére*. És ezért nemcsak a megismerésnek, hanem az életnek is új módszertanává vált, az új kor organonjává, amely a kali-juga baconi organonjának leváltására érkezett.

Ha képszerűen fejezzük ki magunkat, azt mondhatjuk, hogy ez az ismeretelmélet a „brit” empirizmus végét jelenti. Ez nem kevés hasznot hozott a kultúrának és civilizációnak, de közben teljesen kimerítette önmagát. A kultúra most a belül életbölcsességgé vált és önmagát feláldozó reflexió hídjának másik oldalára kerül. Ennek a hídnek a feljáratánál áll a Küszöb őre az apokaliptikus Angyal képében, aki egyik lábával a tengerre támaszkodik, a másikkal pedig a szárazföldre, és a kezében nyitott könyvet tart (Jel 10,1-9). Ezt a könyvet mindenkinek, aki erre a hídra akar lépni, meg kell „enni”, vagyis szellemi táplálékká kell fordítani. És ez a könyv – a Szellemtudomány módszertana. Ez valóban „édes” a szájban, de arról, hogy „keserűvé teszi a gyomrodát”, lesz még módunk beszélni.

Dührer. Apokalipszis. János, aki megette a könyvet

Rudolf Steiner minden követőjének, aki megérti az általa állított hidat, és aki áthalad a hídon, a metamorfózison átment tudatforma hídján, melyet a „Zöld kígyó” állított, részt kell venni a harmadik híd építésében, amelyen a modern, az 5., európai kultúrkorszak, elsősorban a közép-európai, el kell hogy most már kezdjen átáramlani a következőbe, a hatodikba, a szláv-germán kultúrkorszakba (lásd a trilógia 2. részében a 16. ábrát). Ehhez, Krisztust utánozva, morálisan „felövezve magunkat” – hiszen a tudat feláldozásáról van szó – az etikai individualizmus „kötenyével”, kezünkbe venni a szerszámot, és megpróbálni nekünk is hozzájárulni a híd építéséhez, letenni az alapjait és a saját „kövünket” is beletenni. Az ember így fekteti le sorsának új alapját; de jaj mindazoknak, akik gátolják ezt az építkezést.

Az elmondottakból következik, hogy Rudolf Steiner igaz követője, eltérően ő magától, az ő Szellemtudományával a posteriori rendelkezik, mint összefüggő tudásrendszerrel, melybe belépve, elsajátítva a módszertanát, maga elé állíthatja a feladatot, hogy ilyen, vagy olyan mértékben elsajátítsa annak valamely részét, hiszen teljes, tökéletes tudás nem létezik. És mivel az ismeretelmélet, mint a világban minden, szintén fejlődés előtt áll, képes szigorúan logikailag metamorfózison átmenve ontológiába alakulni: a dolgokról, a lényekről, az Én-lényekről való tanításba – úgy a közvetlenül adott problémájának megoldását az **ember közvetlenül adott létének** problémájaként lehet elkezdni, és nem csak a megismerés problémájaként. *Hiszen az előfeltételmentes ismeretelmélet az emberi szellem összetevőjévé vált.* Ezért ebben és a két következő fejezetben ennek a problémának a megoldási útjait fogjuk vizsgálni.

Második preambulum

Az emberiség fejlődése kettő, első ránézésre teljesen különböző, de ugyanakkor egymással mély kapcsolatban álló szinten történik: a világ általános evolúciójában és a földi lét mindennapjaiban. Ha az egyik szintet szétválasztjuk, szétszakítjuk a másiktól, ha az első megismerését csak speciális tudományok tárgyává tesszük, és csak a mindennapi anyagi létnek hagyjuk, hogy meghatározza az emberi tudatot, az erős romboló következményekkel jár, amit különösen impozáns módon demonstrál a mai időkben az egész világot eluraló tudati krízis.

Ez a tudati krízis kétségtelenül elsődleges forrásnak bizonyul az emberi földi lét minden formájának krízise számára. És érdekes, hogy épp ilyenfajta krízist láttak előre meglehetősen pontosan már a XIX. század végén, amiről Konsztantyin Merezkovszkij „Földi paradicsom” c., 1902-ben publikált utópisztikus regényéből tudhatunk. (Trilógiánkban már többször fordultunk a szerzőhöz.) A regényben a jövő már romos emberiségének „védőszentje”, „mentora” beszél a XIX. század felvilágosult képviselőjének, aki ebbe a jövőbeli paradicsomba került: „A mi századunk (ő a XIX. századra és a XX. század elejére gondol) a meghatározatlanság bélyegét hordozta, ez a tudomány és a vak hit, az ipari találmányok és a militarizmus, kapitalizmus és szocializmus, a nemzeti szellem felemelkedésének és a kozmopolitizmus fejlődésének egyfajta keveréke volt; morális értelemben ez a század mindenekelőtt az igazság keresésének százada volt”.

Később még ezt is mondja: „A haladás nem a boldogsághoz vezetett, csak elbonyolódtak a dolgok, a boldogsághoz semmilyen módon sem köthető módon fejlődött, különös törvények alapján, az emberi jólét általános szintje minden századdal (az utópiában az elbeszélés a XXVII. századból történik) egyre inkább csökkent”. Ennek fő oka, ahogyan a „mentor” tartja, elsősorban „az emberi szellem bonyolódása” volt. „A korábbi embereknél ez a szint túlzottan fel lett emelve; a szellemnek ez a felemelkedése, az

értelemnek és az érzéseknek ez a hirtelen felemelkedése az ember számára természetellenes volt, a földi életével összeegyeztethetetlen”. Ez az embert csak szenvedésekre vezette. És ezért a világ „megújítói” elhatározták, hogy az emberiséget egy szerintük nagyon egyszerű, de radikális módon mentik meg: lesüllyeszti a „bonyolultságot”, vagyis az individuális szellem erejét. És így a földön megvalósult a paradicsom.

Ily módon az emberiség „megmentői” Konsztantyin Merezskovszkijnál, akik (ahogyan erről már a többi műünkben is írtunk) a jezsuitizmus nézőpontján állnak, a XXI. századra is kiterjedő krízisből kivezető utat egyáltalán nem úgy látják, hogy a szellem még jobban „bonyolódjon” a materializmus elhárításával és spirituális betöltekezéssel, hanem pont ellenkezőleg – az individuális tudat visszatérítésével az emberiség rég megjárt gyermeki szintjére.

Ma, a XXI. században, ha az emberiség „megújítóinak” látomására és terveire tekintünk, azt kell mondanunk, hogy a XX. század, tekintet nélkül a benne lejátszódó apokaliptikusságra, *az emberi szellem csökkentésében jelentős sikereket nem ért el, de létrehozta az abszolút megingathatatlan előfeltételeket ahhoz, hogy ez a folyamat a XXI. században mérhetetlenül felgyorsulva, lezajlódjon.* És már csak annyi van hátra, hogy megkérdezzük: kíséri-e ezt a földi paradicsom felállása? Egyesek véleménye szerint: igen, mások véleménye szerint: a pokolba süllyedünk. De maga a leereszkedés, az emberi szellem bonyolultságának egyszerűsödése – ez kétségtelen tény. Példák segítségével bebizonyítani – teljesen felesleges feladat. Ugyanakkor egyet közülük mégis idehozunk. Ez az úgynevezett „street-parad” (utcai parádé), amit Zürichben minden évben megrendeznek. Ilyen „parádét” Európában mindenütt tartanak. Például Hollandia szinte csak egyik parádétól a másikig él.

Most a 2018. augusztusában zajló zürichi parádéra gondolunk. Az utcára 1 millióan (!) vonultak ki. Most nem érintjük a parádénak magát a tartalmát, hanem oda fordulunk, hogy milyen „titkait” tárták elő a svájci újságok. Az derül ki, hogy ez a gigantikus tömeg (ahogyan ez más hasonló esetekben is mindig megtörténik) „Exstasy” tablettát fogyasztott. De ezekben a tablettákban a narkotikum anyaga az utóbbi fél év alatt *megduplázódott*: az MDMA 120 mg-ról 240 mg-ra nőtt – vagyis az emberre ható ereje megkétszereződött, habár már a korábbi adagja is veszélyes volt az egészségre, és romboló hatású az ember pszichikuma számára. Ezek a tabletták, ahogy az újságok írták, a „vérkeringés összeomlását”, a „szervek súlyos károsodását” okozzák, sőt „halálhoz is vezetnek”. Egy tablettá bevétele egy héten keresztül hat, és azt a kívánságot idézi elő, hogy ismét bevegyék. A benne található kokain „szexuális narkotikumként” a „libidót” gerjeszti. Egy tablettá, ahogy a Baselben ingyenesen terjesztett újság („20 perc”) összegzi, három 75 kg-os fiatalembernek elegendő, de a parádén az emberek egészében fogyasztották, még törékeny fiatal lányok is. Kérdezzük meg magunkat: mi is volt ez a „parádé”, a közeledő földi paradicsom jele, vagy a lábunk alatt elszabaduló pokol mélysége?

Az orosz tudat az „ecstasy” szóról Alekszandr Szkrjabin „Az extázis poémája” c. művére asszociál. Ezt 1907-ben írta, hatalmas eseményé vált, és heves vitákat váltott ki azoknál a kortársaknál, akik még „összetett szellemmel” rendelkeztek. Sokan lelkesedéssel fogadták, mások szokatlannak, sőt forradalminak találták, de ami azt illeti, hol máshol kell a forradalmaknak végbemenni, mint az esztétika területén, hacsak nem az esztétikai és etikai értékek devalvációja váltja fel a forradalmat?

És ebből az összehasonlításból számunkra egy egyszerű és egyszerűségében ijesztő *ábra* keletkezik, amely megmutatja, milyen hatalmas a mai időkre bekövetkezett süllyedés, az individuális szellem

leegyszerűsödése. A jövő nemzedéke, mely arra hivatott, hogy kiemelkedjen a krízisből, az ilyen „paradicsomi” szellem hordozóit elveszett generációnak fogja hívni (lásd 1. ábra).

*

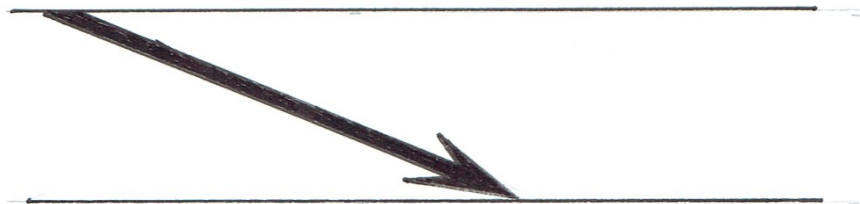
Ilyen „közvetlenül adottat” tanúsít az ember léte XXI. század első negyedében.

Ettől elvonatkoztatva, ha bezárkóznánk a kérdés úgyszólván tiszta elméletébe, nem kevesebbet és nem többet jelentene, mint teljes kizuhanást az időből, amelybe most bele vagyunk állítva. Ezt semmilyen tudomány nem teheti meg, főképpen a Szellemtudomány nem.

Alexandr Szkrjabin

1907-ben A. Szkrjabin megírta „Az extázis poémáját”

2018. – zürichi „Street-parad”

“Ecstasy” tabletták

Utcai parádé Zürichben

1. ábra

Ellenvethetik, hogy de hiszen nem minden ember vesz részt az ilyen parádén! Igen, nem mindenki, ugyanakkor 1 millió fiatalember – „a világ reménysége” – ez mi: csak egy példa a modern ifjúság szórakozásának szférájából? (Egy évvel később Zürichben az ugyanilyen parádén 3,5 millió ember gyűlt össze!) Nem, meg kell próbálni az ilyen „parádék” szimptomatikájába behatolni, hogy helyesen tudjuk megítélni. Ők lényegében az *új emberiséget* jelenítik meg számunkra, amely csupán az elmúlt 30-40 évben jött létre.

Az emberi személyiség típusának ilyen villámlásszerű, ugyanakkor nagyon mély metamorfózisa nem első alkalommal történik. Amikor Oroszországban 1917-ben végbement a bolsevista fordulat, akkor az idősebb nemzedékekhez tartozók már néhány évvel később meghökkentek, hogy új, korábban nem látott személyiségtípus jelent meg, olyan ideák, mentalitás hordozója, melyeket a bolsevista kísérlet szült. És nem kell, hogy ez csodálkozással töltsön el bennünket, ha azokra a szellemi lényekre gondolunk, akik a földi embereken, és azok földi kapcsolatain keresztül irányítanak. Ilyen hasonló „forradalmi” metamorfózisokat, melyek a világ normál fejlődését *kizököntik ritmusából*, az ahrimáni lények szeretnek létrehozni, de csatlakozva eközben a luciferi lények cselekedeteihez. Tehát éppen az a fontos, hogy az említett parádékkal kapcsolatban is megértsük: milyen szellemek uralkodnak felettük? Uralva a tömegtudatot, különösen ha az el van homályosodva, olyan *szellemekké* válnak, amelyek *megadják a kor tónusát*. És az ilyen kor az ember individuális szellemének csak halált hozhat. 1917-ben a sötét szellemek a kultúra és civilizáció ellen először léptek fel, hogy ne engedjék meg a világnak, hogy az 1899-es esemény szellemében egy új, spirituális kor köszönthessen be, s hogy ebben a szellemben valósulhasson meg a világ átalakítása. Ma a *második* támadást valósítják meg.

Nagy-e a szerepe annak az embernek, aki ennek a folyamatnak ellen akar állni? Mivel létének közvetlen adottsága érzéki-érzékfeletti jellegű, szociális és szellemi összetevővel is rendelkezik, így kétségtelen, hogy nagy. És ez a szerep közvetlenül kapcsolódik az emberi individuális szellem **összetettségéhez**. A passzivitás entrópiához, az Én kioltásához vezeti ezt a szellemet. **Így válik a szigorú tudomány – az ismeretelmélet – első szintű gyakorlati tudománnyá.**

Az emberi fejlődés új feladatai alapján az, ami számára közvetlenül adott, a lét tényezőjeként a gondolkodását is magába foglalja. Emiatt a gondolkodásnak valódi életre kell szert tennie, ez pedig azt jelenti, hogy ahogyan a földi ember számára megjelenik, olyan tulajdonságokat kell megnyilvánítania, melyek a gondolkodást az érzékfelettiiben jellemzik az intelligibilis lények világában.

Akkor az, ami ember léte számára közvetlenül adott, elveszíti az önmaga és a makrokozmosz közötti szűk határt. Ezek egyre aktívabban és tudatosabban kezdenek egymásba folyni, a poláris inverzió princípiuma szerint. Az alsó „én” metamorfózisba kezd, átalakulni a magasabb Énbe. És ez már a logika szintjén történik, ahol a tiszta fogalmi gondolkodás dialektikája úgy mond „kihajt” a *lét szférájába*. Az emberi szellemnek ez a jogos és szükségszerű összetettebbé válása. És ilyen az *emberi fejlődés ábécéje* földi inkarnációjának keretein belül. Elsajátítani ezt vagy sem, működésbe hozni vagy sem – az embernek nincs ilyen választása. De ha mégis választani szeretne, automatikusan a „lenni vagy nem lenni” választása előtt áll. Ily módon az individuális szellem összetettségének növelése azáltal, hogy szellemi ismerettel gazdagítja, egyszerűen *elkerülhetetlenség*, de olyan elkerülhetetlenség, amely meleget és fényt képes adni annak, ami a létezésünk számára közvetlenül adott.

Mi az, ami eközben bezavarhat? Itt ismét korunk krízisének jellegéhez kell fordulnunk. Ez, különösen az utóbbi időkben, olyan vonásokra tett szert, hogy az emberi lét szinte *minden* tényezőjét

halálössá tette az ember számára, szellemiségének összetettségét katasztrofálisan lecsökkentve. És vakmerőség lenne a régi megszokásból azt gondolni, hogy a világban egyfajta fejlődés történik. Az ember – és ezt el kell ismerni – lehetőségei alapján fantasztikus technikával rendelkezik, ugyanakkor kérdezzük meg magunkat: miféle fejlődés ez, ha a mai ember, amikor annak eldöntése előtt áll, hogy mennyi a 6x7, az okostelefonjához fordul?

Az ember a számára közvetlenül adottban, amely létének teljességét foglalja magába, három-, négy, hét- és tizenkét-tagú, egységes lény. Az ezoterikában a szám a létezés és a fejlődés törvényeit fejezi ki, és ugyanilyen az „ember száma” is.

Mint egységes lény, ő a legmagasabb univerzális és a kinyilatkoztatásáig megismerhetetlen Istenség, az Atyai Világalap őskinyilatkoztatásának *másléte* [Anderssein].

Ha valakinek ez a gondolat túlzásnak tűnik, akkor még egy kis magyarázatot fűzünk hozzá. A világon hatalmas számú lény létezik és fejlődik, és közülük mindegyik az őskinyilatkoztatás középpontjába kerül egyénként vagy fajként. Ezért az őskinyilatkoztatás és a belőle kiinduló evolúció érzékfeletti kutatásban vizsgálva antropomorf módon is felfedi magát. Az embernek az ehhez való joga univerzális: hiszen az evolúció teljes gigantikus ciklusát, amely hét eonból áll, egy bizonyos szemszögből tarthatjuk úgy, hogy az Atyai Világalap csupán azért gondolta ki és impulzálta, hogy az elmúlt ciklusokban keletkezett és fejlődött isteni Hierarchiák lényei mellé még egyet létrehozson, egy tizediket, az emberi Hierarchiát.

A többi hierarchiától való különbözőségünk abban fog állni, hogy az Isten bennünk olyan lényeket akar látni, akik belsőleg *függetlenek Tőle*, saját kívánságuk alapján fordulnak hozzá, és szabadon nyilvánítanak Felé szeretetet, válaszul az Ő irántuk való szeretetére.

Az evolúció folyamán az isteni lények új Hierarchiájának szintjére lépve, az ember lényegében, ahogy Rudolf Steiner mondja, „a Szeráfoknál magasabbra” kerül. A feladat teljesen egyedülálló! És egyedülállósága határozza meg fejlődésünk minden *sajátosságát*. Nem könnyű ezt megérteni, megértve pedig sokaknak nehéz elfogadni, különösen a jó és a gonosz közti szembenállás tényezőjének a fejlődésbe való bevonását. De „morogni” lényegében értelmetlen. Ez egy adottság, és az Isten gondolta ki. És mély értelemmel van tele.

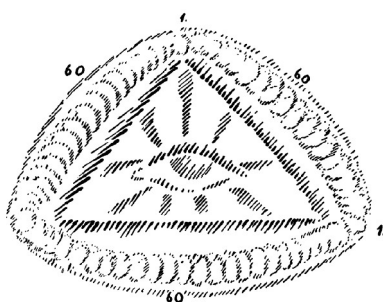
*

A háromtagú ember, mint lény a három hiposztázisban megnyilatkozó Isten képmása és hasonlatossága. Az emberi lény alapvető háromtagúsága a test, lélek és szellem hármassága, melynek köszönhetően az evolúciós ciklusban minden eonban az egész világmindenség *tudati, élet- és formaállapotán* átmegy. De mi ebben a fejezetben a figyelmünket alapvetően egy másik alaphármasságára fókuszáljuk, melynek köszönhetően saját formára, életre és tudatra tesz szert – a testiségének hármasságára, annak három burkára: a fizikaira, éterire és asztrálisra. Ezek megismeréséhez Rudolf Steiner számunkra egy teljes, széles körű és bonyolult tanítást adott. Ennek a tanításnak a teljes elsajátításához egy teljes élet is aligha elegendő, és ezért arra korlátozódunk, hogy rámutatunk ennek a

hármasságunk az előzetes, általánosított elképzelésére, amilyenre a későbbi vizsgálataink során szükségünk lesz.

Kezdjük azzal a kérdéssel, hogy a kimondhatatlan Isten Önmagát miért három arcban mutatta meg, három Hiposztázisban, mint Atya-Isten, Fiú-Isten és Szent Szellem-Isten. Ez a kérdés a keresztény vallás számára alapvető, és benne, ahogyan azt el kell ismernünk, egyfajta kimondatlanság van, melynek következtében más vallások képviselői a Kereszténységet többistenhittel, politeizmussal vádolják.

Mi ez a három Hiposztázis? Ez Isten három arca? Akkor ki ez – ez Istenség? A Hiposztázisok hármasságát alkotnak. Mi is ez lényegében? Csupán egy eszme? Vagyis a Hiposztázisok – ezek Lények, és az egységük – csupán egy gondolat? De melyik keresztény lenne képes ezt feltételezni? Vagyis az *egység – szintén egy lény!* És íme ennek az első bizonyítása. Van egy szimbólum, melyet nemcsak a szabadkőműves páholyok ismernek, hanem a katolikus templomok oltárain is látható. Ez egy egyenlő oldalú háromszög, amelynek középpontjában a „mindent látó szem” van ábrázolva. Ez már nem egy eszme, hanem egy alak, amely mögött egy szellemi lény valósága rejlik (2. ábra).

2. ábra (GA273, 1917. 11. 02.)

Mindent látó sze.

A keresztény monoteizmus tanulmányozásának szenteltük a „Makrokozmosz és mikrokozmosz”³ c. trilógiánk első kötetét, és most nem fogjuk az ott található teljes érvelést megismételni, hanem megpróbáljuk új argumentációval kiegészíteni, melyet Rudolf Steiner más közléseiből merítünk.

A kvázi népszerű keresztény monoteizmus azt állítja, hogy az Atya-Isten az egyetlen legmagasabb Istenség. Abban, hogy ezt ellenvetés nélkül fogadjuk el, az a körülmény zavar, hogy más szempontból az Atya-Isten *Hiposztázisnak* számít, egyenrangúan a Trinitás másik kettő hiposztázisával. Vagyis fel kell ismernünk, hogy az Atya-Isten kettős módon jeleníti meg magát: egyszer mint egyetlen Lényt, másszor pedig – mint Önmagának *Hiposztázisát*, de mint Önmagának három *Hiposztázisát* is.

Nem, a világ egyetlen Istene – ha Rudolf Steiner terminusát kölcsönvesszük, akkor előzetesen mondhatjuk, hogy ez „az Atyai Világalap” (Väterlicher Weltengrund). Ez annyira magasztos, hogy az ember földi tudata számára nem hozzáférhető. Ezért mondják „kimondhatatlannak”, az Atya-Istenről ilyen nem mondanak. Ha kinyilatkoztatásban nem jelenítené meg önmagát, akkor semmiféle tudásunk nem lenne Róla, akkor *erről* az oldaláról nem is létezne. Önmagát a három Hiposztázisban megnyilvánítva nem tudott teljesen beléjük ömleni, vagyis elveszíteni Önmagát mint kezdeti egységet. Megőrzi Magát bennük egy negyedik tagként, mint legmagasabb Én.

Ilyen fajta tudáshoz a múlt egyszerű embere nem tudott felemelkedni, de a Misztériumokban az emberek magasabb tudati formákkal rendelkeztek, és ott a világ Teremtőjéről úgy beszéltek, mint a hangzó Szóról, a Logoszról. Ebből a Logoszból származott a világ. Aztán megkezdődött a világ genezise, s meg kellett azt és a törvényeit ismerni. Akkor keletkezett az egységes, differenciálatlan Logosznak, a „mozdulatlan mozgatonak” három teremtő Logoszra való szétválásáról szóló (természetesen érzékfeletti tapasztalatokra épülő) elmélete. A róluk való tudás az ősi kultúrák folyamán mítoszokban őrződött meg. Azokban a Főistenség alakját mindenütt az atya, az anya és a fiú egységében látjuk, például az egyiptomiaknál: Ozirisz, Ízisz, Hórusz.

Ez az ősi tradíció, amely ezt a háromság-Istent az ember földi családjának ősképeként értelmezi, a Kereszténységbe is átment, de abban külső módon nyilatkoztatta ki magát az ezoterikus alapja is, hiszen az evolúció során az emberek öntudata növekszik, és képessé válik az Isten magasabb szintű megértésére.

Épp erre számítva Rudolf Steiner ezt mondja: „A teljes élet a maga sokféleségében az egységből, az egy Logoszból származik. Benne elválaszthatatlanul, differenciálatlanul rejtett a sokféleség. Amikor az egység megismerhetővé kezdett válni, *Önmagaként* [Selbst] felfoghatónak, kilépett a különbözőségektől mentes Abszolútumból, és megteremti a Nem-Önmagát [Nicht-Selbst], önmaga képmását, a második Logoszt. Ezt a képmást lélekkel tölti be és életre kelti, és ez a harmadik aspektusa, a harmadik Logosz” (GA89, 1903. nyara, 231.o.). Magát a differenciálatlan egységet, melyben elkülönítetlenül nyugszik az élet és a forma, (vagyis az evolúciós folyamatba való lépés előtt), „Atyának” is szokás nevezni. Az Ő létével (Desein) együtt kezdődik az idő; elkülöníti magától a képmását, a formát, a nőit, amit a saját életével tölt meg. A megéletesedett forma – a Fiú (ugyanott). Az Atya képezi a Világegyetemben az örökkévalót. Ő minden időben létezik, Ő a minden dolgok alapjául szolgáló változatlan törvény (ugyanott, 234.o.).

³ „Makrokozmosz és mikrokozmosz”. A háromság-Isten vallásának monoteizmusa”. 1. kötet „Demetra” kiadó, 2008. Létezik deutsch nyelvű kiadás.

Rudolf Steinernek ebben a közlésében jól látható az „Atyai Világalap” alakjának és a Atya-Isten Hiposztázis alakjának átfedése, de mindezt csak a Hiposztázis alakjára redukálni nem szabad. És ebből következik a Trinitás egységének az önálló jellege is.

De most nem állunk meg itt, hanem továbblépünk ennek a kérdésnek a tanulmányozásában. Rudolf Steiner mélyen ezoterikus módon interpretálja az Isteni Háromság fogalmát – amely már 2000 éve létezik a keresztény vallásban – ahol az 1. Logoszt úgy is értik, mint egyedi Istent, és úgy is, mint Hiposztázist. És mit gondoljunk mi erről? Itt van ennek kapcsán néhány gondolat.

Az Atyai Világalap a világ megszemélyesített [perszifikált], minden tekintetben egyetemes Istensége. Az ilyen jellegű igazságot nem volt könnyű beleplántálni az új vallás egyszerű nem-beavatott hordozóiba, ezért tulajdonságait az 1. Logoszra való kivetítéseiben adták meg. Maga Krisztus ugyanakkor ezt mondja: „Én és az Atya – egyek vagyunk”, „Aki engem látott, az Atyát is látta”. Ha azt feltételezzük, hogy Krisztus, mint Hiposztázis az Atya-Isten-Hiposztázisra gondol – nem jelenti-e a Krisztus-Lény felfogásának egyfajta lealacsonyítását, ha Őt a Hiposztázis Hiposztázisának tartjuk? Hiszen már az első egyházatyák sem azt tartották, hogy a Földet az Atya-Isten Hiposztázis teremtette, hanem „hogy a Fiú a Föld Teremtője” (ld. GA204, 1912. 06. 03.). Ő „mindennek Teremtője”.

De például Johannes Scotus Erigena az Atya-Istent tartotta Teremtőnek, Aki ugyanakkor *Önmaga* teremtetlen. Ez azt jelenti, hogy Ő nem hiposztatikus? A teremtetlen Isten megpihen és lehetőséget ad a Fiúnak, hogy előjöjjön Belőle, átruházva Rá a teremtő Logoszt. Ez a folyamat, ahogy az Antropozófia tanítja, az ősi Szaturnusz-eonban kezdődött, és a Golgotai Misztérium beteljesüléséig tart.

A régi gnosztikusok azt állították, hogy „az isteni ős-Atyában az van, amit a világ Alapjának nevezhetünk. És ha ebből az Alapból indulunk ki, akkor Mellette lesz először is az, amihez a lélek hozzá tud férni, ha minden materialista elképzelést félreállítva keresi önmaga legmélyebb tartalmát: a hallgatás, a végtelen hallgatás, amiben nincs idő és tér, hanem csak hallgatagság”. „Az ős-Atya és a hallgatás nászából jönnek elő a világok, melyeket lényeknek is nevezhetünk; ezekből megint újak és újabbak jönnek létre – harminc fokozaton át. (GA149, 1913. 12. 28.)

Az Antropozófia a gnóvizt természetesen leküzdötte, de annak termékenyítő örökségét megőrzi. Rudolf Steiner nem csupán feltárta igazságainak értelmét, hanem elmélyítve és továbbfejlesztve azokat olyan leírásokat ad, melyekből érthetővé válnak azok az ezoterikus alapok, melynek értelmében az egységes Atyai Világalap, ahogyan már megneveztük, első Logoszként jeleníti meg Magát. Ezt mondja: „Amikor a jövőben haladva nagyobb tökéletességre érünk meg, akkor az az erő, amelyet a létezésünknek köszönhetünk, és amely ma bennünk a *lét rejtett ős-alapjaként* hat, forma-, alakképző erőként fog megjelenni. Ezt úgy érzékelték, mint az ember Isteni, *kifejezhetetlen* részét, ami egyenlő (hasonló, gleich) a háromtagú világ első lényegi tagjával. Aztán azt érzékelték, hogy ami ma él az emberben, ami ehhez a magasabbhoz törekszik, ami a modernitásban ható Szó, a Fiú, aki az Atyától keletkezett, Aki kimondatlanul Benne nyugszik: az Atyától eredt a Fiú-Ember. Ahogyan igaz az, hogy ez az Atyai Alap képi, formálja a jövőbeli, tökéletesebb embert, ugyanannyira igaz az is, hogy ez az Atyai Alap teremtette a fejlődő Fiú-Embert, a Budhit is, az ember második lénytagját, amely még nem tökéletes, de annak alapja (oka), hogy a tökéletességre törekszünk. Ez a második Lény. De a múltban is működött ez a világalap. És ahogy az érzéki ember a múltban az egyetemes Ős-alap által lett létrehozva, úgy a múltban az Ős-alapból eredt az, ami ma már benne formát és alakot öltött. Tekintsünk az Univerzumra, amilyennek az magát a színben, hangban, tapintásban és szagban érzékelhetővé teszi magát: mindez a

kimondhatatlan Ős-alapból eredt. Ilyen értelemben ezt az Ős-alapot, amely számunkra, teremtmények számára, megjelenik, Szellemnek nevezhetjük; keresztény értelemben is. De a világ még nincsen teljesen megteremtve. A világ egy csíra, egy mag, valami olyan, aminek lelke van, önmagában egy törekvése van a jövőre. Ez a Fiú. Ezért ezt a törekvést így nevezték: Szó, Véda, Edda” (GA54, 1905. 11. 16.)

Rudolf Steiner más előadásában továbbfejlesztve ezt a gondolatot, a keresztény hitvallásnak ezt a sajátosságát jegyzi meg: „A Logosz által keletkezett minden dolog, mindaz, ami a keletkezőhöz tartozik, és semmi sem lett, ami másként lett, mint a Logosz által. Ha ezekhez a szavakhoz nem felszínesen fordulunk, akkor azt kell mondanunk: ezek azt jelentik, hogy a Logosz valójában ... a világ Teremtője. De a keresztény tudatban a IV. évszázad után a Logosz, akit a János-evangélium értelmében helyesen azonosítunk Krisztussal, egyáltalán nem számított a látható dolgok Teremtőjének, ezért Krisztussal az Atya-Istent állították szembe Teremtőként. A Logoszt Fiúnak nevezték, és nem a Fiút, hanem az Atyát tették meg Teremtőnek. Ez a tanítás él évszázadokon át, és ez teljesen ellentmond a János-evangéliumnak. A János-evangéliumot nem vehetjük komolyan, ha Krisztusban nem a látható dolgok Teremtőjét látjuk... Láthatják, kedves barátaim, mennyire kevés komolyság volt abban, ahogy a későbbi Keresztény idők az Evangéliumhoz viszonyultak” (GA204, 1921. 06. 03.)

Ahhoz, hogy ezekben a dolgokban eligazodjunk, vissza kell térnünk az első keresztény évszázadok gondolkodásmódjához, mely a pogány bölcsesség maradványaira épült, és ahhoz, hogy milyen törés történt a IV. évszázadban ebben a gondolkodásban. El kell mélyednünk az eucharisztia szentségében, ahol ezek a szavak hangzanak el: „ez az Én Testem” és „ez az Én Vérem”.

Az ősi idők a bölcsességnek főképp az Atya-Isten Lényére épült vallásos tanításával rendelkeztek. Minden ősi vallásra jellemző annak a tisztelete, ami örökölt dologként marad az elődöktől. Tacitus a „Germania” c. írásában olyan törzsekről beszél, amelyek megszállták a Római Birodalmat és lehetővé tették egy új civilizáció kialakulását, s akik még emlékeztek a törzsek istenségeire. Az emberek azt gondolták, hogy a törzs elején álló, az ősi előd, aki a törzs kezdetén áll, a következő nemzedékeket is irányítja. Ez az irányítás a törzs tagjainak testével kapcsolatos, és őket rokonokká teszi. A vénájukon keresztül közös vér folyik. A test és a vér – egy. A törzsfő, az ősatya él a lelkeségben-szellemiségben, és onnan vezeti az egész törzset, az egész népet. És valami különösen rejtélyes dolgot láttak a test és a vér erőinek titkaiban. Ezek az Istenség erői voltak. „Hogy akkor az anyagiban egyidejűleg hogyan tisztelték az isteni-szellemet is, erről a modern emberek semmiféle elképzelést nem tudnak alkotni.” A vérben egyidejűleg érezték a pulzáló földi erőket, és a föld különböző területein ez másképpen zajlott. Nem materialisztikusan tapasztalták az emberek a földet. „Ezt mondták maguknak: Az isteni uralkodik a vérben, a testben, és az uralkodik a földön keresztül. Ez volt, amit Isten fogalmán értettek” (ugyanott).

Ilyen elképzelésük volt az ősi népeknek, többek között az Európát benépesítő, misztériumi beavatott germán népcsoportoknak is. A Misztériumokban ez az elképzelés azokból az erőkből alakult ki, melyeket az egyes emberek az individuális magasabb Én megszerzésére irányítottak. „Az ősi beavatott ehhez a teljesen tudatosított Énhez csak annak köszönhetően jutott el, hogy a Misztérium szertartása következtében valami olyan hatolt belé, amit minden ősi kultúrában és civilizációban a *kozmosz örök Atyjának* érzékeltek. És az ősi Misztériumok beavatottja akkor jutott ehhez a tapasztalathoz, amikor a beavatásának egy meghatározott pontjához ért, ahol azt mondta magának: az Atya él bennem..

Ha az ősi zsidó kultúrában képzelünk el egy ilyen beavatottat, akkor azt kell mondanunk: azt, ami vele a beavatás következtében történt, a beavatott a következő módon jellemezte. Ezt mondta: az egész

emberiség rendelkezik azzal a jellemzővel, hogy habár az Atya őriz, fenntart és hord mindent, de Ő a tudatba nem lép, és a tudatot nem lobbantja az Énig lánggra. Az Atya az átlag embernek csak a lélegzet szellemét adja; lélegzetet lélegez belé, és ő az élő lélek. De a beavatott érzékelte, hogy kiegészítésképpen ahhoz, ami élő lélekként lett belé lehelve, az emberbe egy különös szellemiség lépett, a kozmosz Atyjának *élő* princípiuma. És amikor a zsidó világnak ebbe az ősi beavatottjába beágyazódott az Atyának ez az isteni princípiuma és ő felismerte azt, akkor az az ember teljes joggal beszélt arról, hogy mit jelent számára az Én. Én vagyok az Én-vagyok. És az ilyen embert, aki az ősi népek között járt, a benne lakozó isteni Atya-princípiumnak köszönhetően kimondhatta az Ént, ami a régi korokban az *Istenség, az Atya-Isten kimondhatatlan nevének* számított, az ilyen embert magát az Atya földi képviselőjének tekintették. Az ilyen beavatottakat, akik a népek között jártak, „Atyáknak” nevezték. A pravoszlávok a mai napig „atyának” hívnak minden papot.

És az egész világot átható Atya-princípiumot *makrokozmosznak* nevezték, a Misztériumhelyeket pedig, melyek az Atya lakhelyei, kicsi világnak, *mikrokozmosznak*. (A hasonló fogalmakat még Goethe hozta ki abból a páholyból, amelyhez tartozott – a páholyt mikrokozmosznak tartották.)

De a Golgotai Misztérium idejére az emberek a földi fejlődés külső, exoterikus szférájában elkezdtek magukban az Énről beszélni, az Ént a tudatukba emelni. „Az egyik ilyen emberbe, a názáreti Jézusba lépett most be a Fiú-princípium, a Krisztus-princípium. Ez a Krisztus-princípium ilyen módon az Énbe lépett be. Míg korábban az Atya-princípium lépett a fizikai testbe, az étertestbe és az asztrálestbe, most a továbbfejlődött ember esetén a Krisztus-princípium belépésével van dolgunk..

„Most emlékezzenek rá – folytatja Rudolf Steiner – hogyan jellemeztem az embert ezekben a napokban (GA214, 1922. 07. 30-i előadás). Azt mondtam, hogy a növény megsemmisíti magában a fizikai természetet, lebontja, lerontja azt; az állat lerontja a fizikai és éteri természetet, az ember pedig ... ezeket (beleértve az asztrálestet is) nem korrumpálta teljesen az emberiség-fejlődésnek a Golgotai Misztériumig tartó idejében, [de] most, amikor az Én behatolt a lényébe, teljes egészében korrumpálja azokat. De az ősi Misztériumok beavatottja teljesen szabaddá tette magát a fizikai, éter- és asztrálesttől, amikor lehetővé tette az isteni Atya-princípiumnak, hogy belé áradjon, és már abban a korban Énné vált.

Amikor Krisztus beköltözött a Názáreti Jézusba, behúzóásával nemcsak fizikai testét, étertestét és asztrálestét semmisítette meg, hanem az Ént is, amilyennek az akkor a Názáreti Jézusban kifejlődött. Így Jézus Krisztusban a magasabb Krisztus-princípium élt, amely úgy viszonyult az Énhez, ahogy más esetben az ember „Énje” viszonyul az asztrálesthez”.

Krisztus Jézus különösen ragyogó lény, és ezt a beavatatlanok is láthatták. „Még a Golgotai Misztérium korának beavatottai számára is teljesen új volt, hogy Jézus Krisztusban a magasabb természetet nemcsak a misztériumok adományaival, hanem a csak természeti adottságokkal rendelkező egyes emberek is felismerhették.

Innen származott annak megértése, hogy most, a Golgotai Misztériumtól kezdve valami olyan ment végbe, ami korábban csak a Misztériumokon belül tudott végbemenni. A nagyvilágba, a makrokozmoszba valami olyan került bele, ami korábban csak a kis világ, a mikrokozmosz belsejében tudott végbemenni. És az történt, hogy Krisztus titkát mindenekelőtt az ősi Misztériumhelyek közül a legutolsókban hirdették legvilágosabb módon, és épp Krisztus titkának ez a kihirdetése veszett el az európai fejlődés első négy évszázadában az új civilizáció számára. Ezek a régi beavatottak tudták, hogy mivel Krisztus Jézusban nem egyszerűen az Atya-princípium, hanem a Fiú-princípium élt, hogy Krisztus Jézus valami unikálisat

képviselt a földi fejlődésben, mert a továbbiakban ilyen Golgotai Misztérium sohasem tud ismét megtörténni, hogy a Fiú-princípium ismét egy ember belsejében éljen, ahogyan az élt a Názáreti Jézus belsejében.

És ezek a beavatottak felismerték, hogy Krisztus az emberiségbe mint Gyógyító lépett, mint hatalmas Gyógyító, mint az, Akinek meg kellett akadályoznia, hogy az emberi fizikai test kárt szenvedjen az Én behúzóódása miatt” (ugyanott).

Íme ez az, amiért a világ bizonyos értelemben egységes ős-alapja az Atya-Isten megnevezést kapta. Kinyilatkoztatásban úgy jelenítette meg magát, mint ami „egy” a Fiúval. De a kinyilatkoztatásnak egy evolúciós ciklusba kellett fordulnia, és ehhez egy *szubsztanciára* volt szükség, s még az *Ideáját* is ki kellett nyilatkoztatni. Ezért az Atyai Világalapnak önmagát három Hiposztázisban kellett megnyilatkoztatnia. Lényegében a másik két Hiposztázissal is egy, de fel kell még ismernünk, hogy milyen értelemben, hol, mikor és hogyan történik ez, hogyan válik igazsággá. Ehhez tudnunk kell, hogy „mindent, ami a tudat szintjén válik megismerhetővé, Szellemnek nevezett az ember, ami a lelki élet tudatalattijában hat, és csak hullámokat vet fel onnan, azt Fiúnak vagy Logosznak nevezte. Azt pedig, ami egyrészt a természethez tartozik, mivel egyelőre ismeretlen, s ugyanúgy a saját lényünknek ahhoz a részéhez is, ami a természettel azonos jellegű – ezt az emberi szellem mindig ... Atya-princípiumnak nevezte.” A tudatos és tudatalatti viszonyát fejezi ki ez a mondás „A szellem éber, de a test erőtlén” (GA131, 1911. 10. 05.).

Ebből kettő dolog következik, először is, hogy az Atya-Isten Hiposztázis az az Istenség, amely létrehozta a világot a természeti birodalmak vonatkozásában, „az ásványok, növények, állatok vonatkozásában, sőt még a külső állati-fizikai ember vonatkozásában is ... az ember állati természetének vonatkozásában, amely a lelkin kívül van, és ahol az ember nem tudja szenvedélyeivel és (luciferi) vágyaival megfertőzni magát ...” (GA218, 1922. 11. 16.). Másodszor pedig, és ez számunkra rendkívül fontos, az Atyai Világalap, mint a Háromság negyedik tagja, mint a perszonifikált Egyisten **a teremtésben az embert arra rendelte el, hogy ezzé a negyedik taggá váljon!** Rudolf Steiner egyenesen beszél erről, de egy még publikálatlan előadásban: „Korábban a Földön csak az út és az igazság létezett. Most már van út, igazság és élet. Ez a hatalmas különbség a korábbi vallások és a Kereszténység között. A Kereszténység a korábbi vallások *beteljesülése...*” Korábban a trinitást három Isteni Személy alakjában képzeltek el. A *Kereszténységgel* „nemcsak a háromság, hanem a **négyesség** is szentté vált. ... A szentség leszállt a személyiségig. Ezt megelőzően a Szentség isteni volt, és az ember feletti elérhetetlen magasságokban trónolt”. A richik Őt, mint a kimondhatatlan Brahmát tisztelték. A második kultúrkorszakban a fény és sötétség kettősségévé vált, a harmadikban pedig Trinitássá. „Azután, a negyedik kultúrában ez a Trinitás leszállt a Földre és Persona-vá vált. A személyes pedig végül még lejjebb ereszkedett, az egyszerű értelemig, amely az emberiségi személyest feloldja, és csupán egy absztrakt ideálként tiszteli” (publikálatlan előadás, 1904. 12. 19.).

De hogy az ember az absztrakttól a neki elrendelt „kimondhatatlan” magasságba tudjon emelkedni, ez a magasság „kimondatott” számára az Antropozófiában, a „Védában”, a Szent Szellem híradásában, Akit Krisztus küldött az embernek.

*

Ezeket a gondolatokat elegendőnek tartjuk ahhoz, hogy elhárítsuk a kételkedést abban, hogy jogos az a szándékunk, hogy konkretizáljuk a keresztény monoteizmus szellemtudományos értelmezését. És akkor az a kérdés marad: Rudolf Steiner miért nem tette ezt meg önmaga? Sok oka lehet. Először is, fordítsuk a figyelmünket arra, hogy az isteni Háromság lényéről való jelentős közléseket Rudolf Steiner az előadó tevékenységének elején adta – 1903-ban és 1904-ben, és ezt kicsi, intim körökben tette, akiket képesnek tartott arra, hogy őt adekvát módon értsék meg. Ezeknek az előadásoknak a jegyzetei emlékeztetőből készültek, gyakran nagyon rövidek és töredékesek; bizonyos előadásokról egyáltalán nem maradtak jegyzetek, és így nehéz megítélnünk, hogy mi volt annak a teljes tartalma, amit erről a kérdéstről akkor mondott.

Másodszor, Rudolf Steiner dönthetett tudatosan úgy, hogy nem tárja fel teljesen, megértve, hogy az egyházi tömegek tudata mennyire benne gyökerezik az Isten háromságának szokásos elképzelésében, és ugyanakkor ez vallásuk sarokköve.

De fontos magyarázatot kell abban látnunk, hogy Rudolf Steiner *hogyan* közli ezeket az igazságokat. Az erről a témáról szóló előadásaiban az exoterikust összekapcsolja a misztériumi tudással. Isten hiposztázisának kérdését az Újszövetség épphogy csak érinti. Ez az ismeret később alakult ki, annak eredményeképpen, hogy a háromságról szóló pogány tanítások rokoni kapcsolatba kerültek a Kereszténység teogóniájával. Ennek a kapcsolatnak a felismerése a mai napig is elhúzódik. Másként, mit mondhatnánk Rudolf Steinernek arról a közléséről, amit egy privát órán (private Lehrstunde) adott 1903 nyarán: az első Logosz „elválasztja magától a tükröződését, a formát, azt a nőit, amit élettel tölt meg, a *második Logoszt*; és ebből a lélekkel ellátottból, e meglelkesítettből származik a *harmadik Logosz, mint Fiú*, mint egy meglevenített forma”? (GA89, 231.o.)

Rudolf Steiner törekszik, hogy egyesítse a Kereszténységhez kapcsolatot találó ősi gnózis ezoterikus tudását a pogányok vallásos elképzelésével, akik a Isten hármasságáról úgy gondolkodtak, „mint az Atyáról, Anyáról és Fiúról. Ilyenek voltak Uránusz és Gaia, az anyai Föld, Kronosz pedig, az idő, az ő öléből származik, mint Fiú ...” (ugyanott).

De 1904-ben Rudolf Steiner egyenesen megmagyarázza: „Ha a *lélek hármasságáról* beszélünk, akkor beszélnünk kell az Atyáról, Anyáról és Fiúról: Oziriszről, Íziszről, Hóruszról. Ha pedig a *szellem hármasságáról* beszélünk, akkor az Atyáról, az Igéről és a Szent Szellemről kell beszélnünk”; és hozzáteszi: „Később zavar keletkezett, és összekeveredett a lelki háromság a szellemivel” (GA89, 1904. 11. 01.). És ehhez hozzá kell még tennünk, hogy a Szellemtudománynak a világba érkezésével az Isteni Háromság régi kérdését kellett a világ és ember fejlődéséről szóló tanítás alapjául tenni. Ez ezoterikus tanítás, melynek alapjául Rudolf Steiner szellemi, érzékfeletti kísérletei szolgálnak, ezért benne a teológiai elképzelésekre való visszaemlékezést el kell különíteni a misztériumi elképzelésektől.

Ez utóbbiakban először annak leírását kapjuk, hogy az egységes Logosz hogyan nyilvánítja meg magát az általa kigondolt világ *evolúciója* számára. És ebben az esetben Rudolf Steiner arról beszél, hogy az 1. Logosz viszonya a másodikhoz hasonló, mintha a tükör előtt, a tükörképünk előtt állnánk, és át akarnánk neki adni az életünket. „A második Logosz – ugyanaz, mint az 1. Logosz, de Ő a létét áldozaton keresztül kapta. ... A 2. Logosz lényé abban áll, hogy Ő az 1. Logosz lényét visszatükrözi az 1. Logosznak. Ilyen módon a 2. Logosz a tükröződése az 1. Logosznak, akitől megkapta a saját életét, azt az életet, ami az 1. Logosztól ered. És míg az 1. Logoszban minden kívülre irányul, az egzisztencia kívülre

hat, a 2. Logosz elsősorban azzal az egzisztenciával rendelkezik, amit kapott, másodsorban azzal a tulajdonsággal, hogy Saját tartalmát visszatükrözze az 1. Logosznak. Ezért a 2. Logoszban kettősséggel van dolgunk. A 2. Logosz élete és tartalma kettős. A tartalom nála ugyanolyan, mint az 1. Logosznál, de az élet valami más, mint az 1. Logosz élete”.

De két Logosztól nem tudott volna a világrendszer létrejönni. Lehetetlen lett volna a sokféleség. Ezért még egy áldozatra volt szükség. Még egy tükröződésnek meg kellett történni: a két Logosz egymáshoz való viszonyának is tükröződnie kellett. A következő történik: először is az 1. Logosz tükröződik még egyszer, másodsor, a tükröződés tükröződik. Ennek köszönhetően létrejön a 3. Logosz, mint a két másik tükröződése: 1) az 1. Logosz tükröződése, 2) annak tükröződése, amint az 1. Logosz előidézt a másodikban, 3) annak tükröződése, amit a 2. Logosz visszasugároz az elsőnek. Sokféleség keletkezik, ha meggondoljuk, hogy a két Logosz viszonya még egyszer tükröződik. Ennek köszönhetően először is az 1. Logosz tükröződése jön létre, másodsor az, amit az 1. Logosz előidézt a 2. Logoszban, mégpedig – a Saját életét a 2. Logoszban, és harmadszor az, amit a 2. Logosz tükröz az elsőnek.

„Képzeld el, hogy az 1. Logosz az *a*-ban tükröződik. Míg az 1. Logosz kívülré törekvő teremtő tevékenység, addig tükröződése a 3. Logoszban épp az 1. Logosszal ellentétes tevékenység.

Az 1. Logoszban *a* – a legmagasabb szellemi fény; a 3. Logoszban *a* – a legmagasabb szellemi sötétség... Az élet (*b*), ami az 1. Logosz áldozata – a szeretet. Ellentéte a 3. Logoszban – az abszolút kívánság (az 1. Logoszra irányuló vágy, törekvés)”.

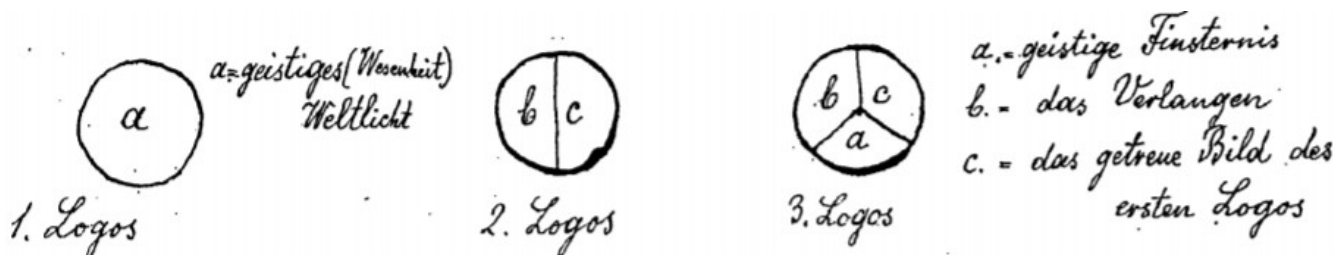
A 3. Logoszbba.

a – szellemi sötétség, tamasz (Tamas).

b – abszolút vágy, radzsasz (Rajas).

c – a 2. Logosz egyszerű tükröződése, szattva (Sattwa) [a 2. Logoszban *c* – az 1. Logosz tükröződése, melyet a 2. Logosz visszasugároz].

Ez a „három guna”, a 3. Logosz három része. Ezeket különböző kapcsolódásokban vehetjük: *a, b, c; ab, ac, bc; abc*. Ez az un. „hét teremtő szellem az Isten trónja előtt. A három Logosz után – ez a hét teremtő erő következik”(GA89, 1904.11.10.)

(az ábra a GA89-ből van)

Ebben a leírásban megismerjük annak a törvénynek az ösfenoménját, melynek értelmében az alsó „én” a reflexió kegyelmének köszönhetően önrendelkezésre tett szert, és ezzel megtalálta az első viszonyát az *Isteni Háromság* negyedik tagjához, az *Atyai Világalap* Énjéhez. De ezt egy gigantikus evolúció előzte meg, melynek mozgatóereje más volt – az *Atyai Világalap* kinyilatkoztatása három Hiposztázisban. Vagyis az Ő kinyilatkoztatása, melyben Ő három módon *hangzott fel* (a hang, a „szférák

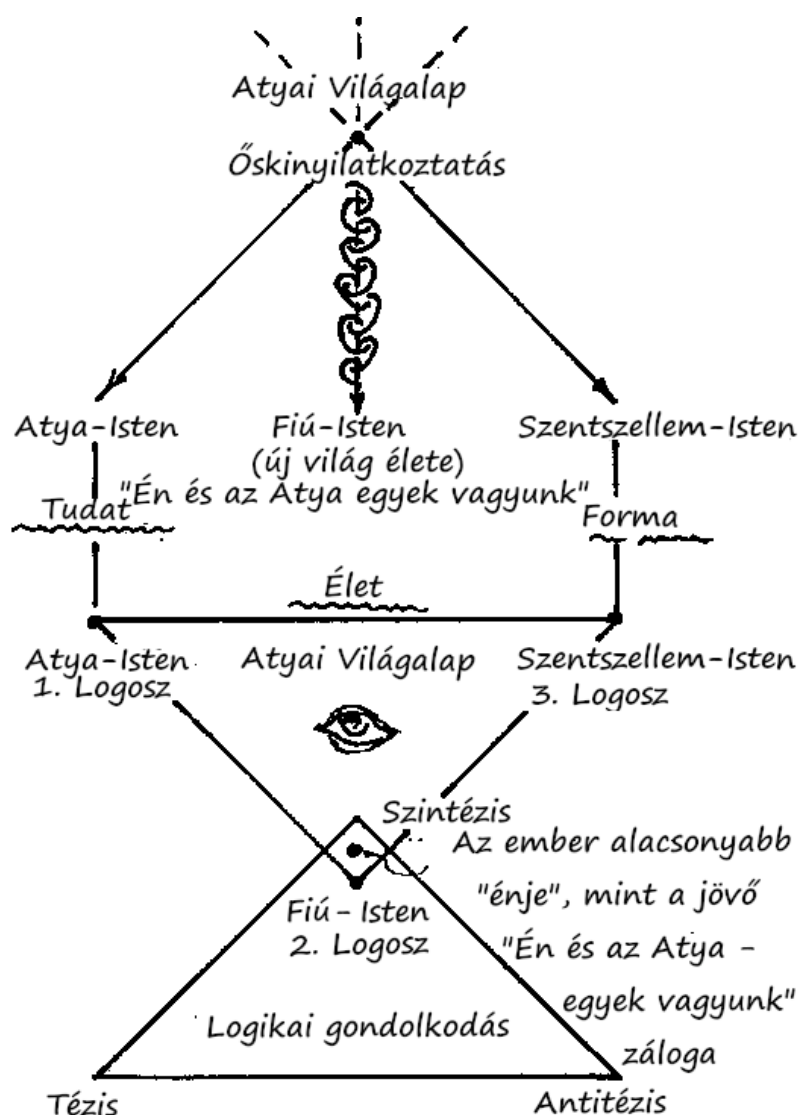
harmóniája” – az élet kinyilatkoztatásának ezoterikus formája), a kigondolt evolúciós ciklus kereteiben a tudat, élet és forma törvényévé kellett, hogy váljon, és megszemélyesített, *hiposztatikus* törvénnyé.

Ezek az új ismeretelmélet alapjai, melyet a következő fejezetekben megpróbálunk részletesebben megvizsgálni. Ez meg kell, hogy mutassa nekünk azt a korunk szellemének megfelelő utat, amelyen az ember saját felsőbb fejlődését gyakorlatilag meg tudja valósítani, és ami lefekteti az Atyai Világalappal való jövőbeni egyesülésének alapját, amely az emberben Saját más létébe (Anderssein) ereszkedett le, egészen az egyszerű emberi értelemig.

*

A három Hiposztázisban önmagát kinyilatkoztató Atyai Világalap ezzel lefektette az evolúciós fejlődés alaptörvényét – a háromság törvényét, lényegében – a dialektika törvényét. És éppen ez vált – metamorfózis útján – a héttagú metamorfózisok törvényévé. Azt, hogy hogyan ment ez végbe ősfenomén szinten, azt Rudolf Steiner 1904. november 10-i előadásának fenti nagyobb kivonatában mutattuk meg.

A háromság törvénye a földi emberig lejőve az ember logikájának, a gondolkodás dialektikájának törvényévé vált (3. ábra).

3. ábra

A „másikban”, a más létben gondolkodó kozmikus ösztudat számára hordozóra volt szükség. És ezért az 1. Logosz az Atya-Isten Hiposztázisában a szubsztanciának, az evolúciós ciklus új, fizikai szubsztanciájának a régensévé vált. Ez végső soron nem más, mint az Atya-Isten *tudata*, de a másik két Hiposztázissal való együttműködésének köszönhetően – már a megjelenésben – életre tett szert, a héttagú metamorfózisnak köszönhetően pedig a formák sokféleségére. Ezért az evolúciós folyamatok minden esetben háromtagúak és héttagúak: a hét tudatállapot mindegyike (eakonként egy-egy) hét életállapotban valósítja meg magát, az életállapotok pedig 7 formaállapotban. Így minden evolúciós ciklus $7 \times 7 \times 7 = 343$ formaállapotból áll, és 343 metamorfózison megy keresztül. És ez valójában a ciklus Ideája, a 3. Logosz, aki a formát a legmagasabb szinten jeleníti meg. (1. GA89, 1904. 10. 25). A Szent Szellem – a forma Logosza, aki impulzálja a 343 metamorfózist. Ezek emelik az embert a teremtető Hierarchiák rangjára, s teremtetővé, „Istenné” válik. Ez a ciklus fő értelme, általános Ideája.

Az evolúciós ciklusban a 2. Logosz bizonyos értelemben „tengely” szerepet foglal el. Ő az új teremtetés „tengelye”, amely mentén a teremtetés leszáll és felemelkedik. Ez a *létesülés* tengelye. Az Atyai Világalap az életnél magasabban áll. Ahogy Rudolf Steiner meghatározza, az „örökkévalóságban” van. Abból előlépve, megnyilvánítja magát, földiesen, gondolatban és hangban szólva, szóban és ritmusban, mint hangzó hang, Logosz. Így kell értenünk az evangéliumi szavakat: „Az Isten elküldte a világba a Fiút” és a Fiú Ővele egy. Aki látta Krisztust, az kinyilatkoztatásban látta az Atyai Alapot, és látta az „örök életet”. Általa segít Krisztus az embernek megosztani egyik értelemben alsó, másik értelemben felső formáját: a fogalmakban gondolkodó tudati formát. Ezzel kezdődik minden szubsztancia feltámadása, beleértve az emberi testet is. Az Atyai Világalap benne jut el kinyilatkoztatásának határára, ahol az ösztudat reflexióvá válva, nem-tudattá alakul, az élet – halállá, a forma – formálatlan porrá, anyaggá, nemlétté.

Ezek a Szellemtudományban mind a fejlődéstan, mind az ismeretelmélet némely alapvetései. Ezek a Szellemtudomány kategóriái, és domináns szerepet játszanak az ember számára közvetlenül adottban. És hogy az embert tovább kutassuk, szükséges, hogy megismerjük (vagy a már megismertre aktívan emlékezzünk), hogy mik az ember soktagú lényének formái, amelyek az Atyai tudat, a világ szubsztanciájának evolúciós élete eredményeképpen kristályosodtak ki. Ezzel fogunk most foglalkozni, egyfajta – az antropológiai irányultságú ismeretek alapján történő vizsgálódáshoz szükséges – „compendiumot” fogunk összegyűjteni. Ahhoz, hogy aranyat készítsünk, aranyra van szükségünk – mondták az alkimisták; hogy az Antropológia egyes kérdéseit azok fejlődésében elsajátítsuk, szükséges, hogy ismerjük az antropológia alapjait.

A négytagú ember

Fizikai test

Az emberi lét számára közvetlenül adott alapja a földi létezésben a háromtagú test: fizikai-éteri-asztrális; a fizikai test az anyag és a szellem kombinációja (ld. GA89, 1905. 03. 27.). Ilyen az az őanyag is, amellyel a fejlődési ciklusunk kezdődött. Akkor és a mai napig is az őanyag a fizikai-anyagi testünkben „szellemi tevékenységek egyesülése, melyek ezerszeresen kereszteződnek benne, és sokféle hatást idéznek elő” (GA98, 1908. 02. 24.). Az ásványi világunk belsejében ezek a szellemi

tevékenységek mint törvények szervezetét hozzák létre „a fizikai testet ugyanolyan módon, ahogyan a kvarc, a smaragd kristályszerkezete létrejön” (GA124, 1910.12.19.). És annak oka, hogy mégis ember fizikai teste jön létre, nem pedig kvarcé, az az, hogy az ember számára egy olyan felépítmény, *forma* szükséges, amely megfelel a *gondolkodó tudat* számára. Ezért „ugyanazok az anyagok és erők vannak az emberi testben, melyek az ásványi világban is, de olyan összeállításban, hogy ezen az összeállításon keresztül megjelenhet, megnyilvánulhat a gondolkodás. Ezt az ásványi, a feladatának megfelelően kialakított építményt a továbbiakban az ember *fizikai testének* nevezzük.

Ez az ásványi felépítmény, amely az agyra, mint középpontra szerveződött, *szaporodás* útján keletkezik, és a *növekedés* útján kapja meg a végső formáját. A szaporodás és a növekedés a növényekkel és az állatokkal közös” (GA9, 34-35.o.) Ugyanakkor az ember fizikai teste nem él a természet három birodalma közül egyikben sem, „saját birodalma van... ez egy birodalom önmaga számára” (GA199, 1920. 09. 03.), az Én számára.

„A testi emberünk egészében az Én tükröződése. És azért vagyunk úgy megkonstruálva, ahogy vagyunk, mivel Ének vagyunk. A külalakunkban az Én külső alakját kell felfedeznünk. Hiszen a testet, amit most viselünk, a Földnek köszönhetően kaptuk” (GA196, 1920. 02. 13.): a Föld-eonban, már háromtagúvá válva, az ember teste megkapta a saját Énjét. De maga ez a fizikai test a földi szintén egyfajta mag, valami nagyon apró, amiből a későbbiekben egy hatalmas szervezet fog kifejlődni. A szellemi mag pedig, a jövő fizikai testének kozmikus csírája a születésig tartó életben erőit tekintve végtelenül hatalmas, óriási. Az ember azt kozmoszként éli meg, de aztán egyre inkább összehúzódik, és kicsi földi testté válik. De ezt nem térbelileg kell elképzelnünk. Az ember a születést megelőző életben önmagát lelkiileg az egész kozmoszra kiterjedőnek érzi. „És ez a kozmosz nem más, mint az Univerzumig kiterjedő jövőbeli emberi fizikai test” (GA215, 1922. 09. 11.). Az ember a földi létét megelőzően, és a halál után a szellemi magasságokba kilépve „a kozmosz lényével a fizikai emberi test belső, bölcsességgel teli felépítésén dolgozik, amikor ezt, mint egy univerzális magot kialakítja” (ugyanott).

A fizikai test értését tovább tágíthatjuk, ha az étertest mellé állítjuk.

Étertest

Az étertest „nem csupán a fizikai test anyagainak és erőinek az eredménye, hanem önálló, valóságos lény, ő kelti életre a szóban forgó fizikai anyagokat és erőket. Amikor azt mondjuk, hogy az egyszerű fizikai test, például az ásvány, kinézetét a benne lévő, az élettelen jellemző fizikai formaképző erőknek köszönhetően kapja, akkor a Szellemtudomány szellemében fejezzük ki magunkat, [de] az élő test formáját *nem* ezektől az *erőktől* kapja, hiszen abban a pillanatban, amikor az élet elhagyja, és *csak* a fizikai erőkre támaszkodik, szétesik. Az élettertest (étertest) olyan lény, amely a fizikai testet az élet minden pillanatában megóvjaa a széteséstől. Ahhoz, hogy *meglássuk* ezt a élettertestet, hogy egy másik lénynél érzékelhessük, felnyílt *szellemi szemre* van szükségünk. Enélkül logikai alapon fogadhatjuk el a létezését. De szellemi szemmel ugyanúgy *láthatjuk*, mint ahogy a szint látjuk fizikai szemmel. Nem szabad az „étertest” kifejezéssel összekeverednünk. Az „éter” itt teljesen mást jelent, mint a fizikában a feltételezett éter. A étertest legyen egyszerűen az itt leírtak jelölése” (GA9, 36-38.o.).

Az étertest az, ami a fizikai testet az erőivel és folyamataival egyben tartja. Ez egy „egység, egy összefüggő képződmény ... egy forma vagy alak” – eltérően a természet étertestétől, amely egy végtelen

sokféleség, „különböző differenciált lények sokasága” (GA136, 1912. 04. 03.). Ezek a lények az elemi természetű szellemi lények típusához tartoznak. Tudatosan vagy tudat alatt imaginációkat tudnak bennünk előidézni, és állandóan ilyen-olyan viszonyban állunk velük. „Az emberek ezért különböznek egymástól: egyesek egyféle elemi lények meghatározott mennyiségéhez kötődnek, mások pedig másokhoz. De a különböző emberek viszonya meghatározott elemi lényekhez megegyezhet.” Eközben különösen erősen kapcsolódunk az elemi lények nagy sokaságából egyhez. Ez az étertestünk ellenképe. „Mondhatjuk, hogy étertestünk intim viszonyban áll egy különös éteri lénnel”. Ez utóbbi, lévén az étertestünk ellenképe, ellenpólusa, közvetíti az egész környező kozmikus-elemi világhoz való viszonyunkat.

Állandóan ilyen éteri elemi lények között járkálunk. Egyesek közelebb állnak hozzánk, mások messzebb. „Ilyen lények vagyunk mi magunk is a halál kapujának átlépését követő legelső időben, mint ezek az elemi lények, amikor még magunkon viseljük az étertestet”. Aztán azt mintegy kiszívja, magára ölti az éteri ellenképünk. Az étertestünk és az ellenképe, továbbá a bennünket születéstől halálig kísérő elemi lények között ahhoz hasonló kapcsolat jön létre, mint amilyen a Nap és a bolygók között van. Az étertest az ellenképével együtt a Nap szerepét tölti be, a többi elemi lény pedig (heten vannak) a bolygórendszer mintájára körbeveszi azt. Az ilyen kölcsönhatásnak köszönhetően olyan erők élednek, amelyek helyesen és fokozatosan az elemi világba viszik a halál után azt, amit az étertestünk hordott. Az, amit az étertestünkben kidolgoztunk, a szellemi világok tagjává válik (GA168, 1916. 11. 09.).

Az étertest gondolatokból áll, ő az intellektusunk összességének hordozója. A gondolatok benne „erőként hatnak. Mindannyian gondolatokkal vagyunk áthatva, de ezek erőként működnek”. És ezek világ gondolatok (GA224, 1923. 07. 11.).

Ha a kezünket használjuk, a fizikai testet tapasztaljuk, ha gondolatokat, akkor az étertestet. Ez nem egy térbeli, hanem *időbeli* test. Csak az adott pillanatban él a térben. „A következő pillanatban már valami más lesz. Állandó mozgásban van, állandó változásban”. Ezenkívül az étertest állandóan arra törekszik, hogy a fizikai anyagot a semmibe oldja. Állandó harc folyik az étertest és a táplálékként befogadott anyag között, s ennek kifejeződése a kiválasztás. Ekkor „pontosan ugyanannyi, mint amennyit a kiválasztási szervek segítségével kiválasztunk, másik oldalról egy negatív anyaggá, egy negatív dologgá alakul át”, ebből épül fel a fizikai test. Ez a negatív dolog az „abszorpció elve alapján él az idegrendszerünkben, különösen az agyban” (GA84, 1923. 04. 20.).

A fizikai testben a növekedés során anyagot halmozunk fel, zsírt növesztünk. Az étertestben valami hasonló történik, de „nem anyagot, hanem mozgást adunk hozzá. A mozgás az élet során egyre bonyolultabbá válik” (GA169, 1916. 06. 27.).

A fizikai test és az étertest egy bizonyos értelemben egymás *ellenpólusai*, mint az északi és a déli pólus, mint a plusz és a mínusz. „Az étertest neme ellentétes a fizikai test nemével” (publikálatlan előadás, 1908. 01. 10.).

Minden inkarnációban új étertestet kapunk, és ezért fiziognómiailag másmilyen a kinézetünk (ld. GA94, 1906. 06. 07.).

„Az étertest a fizikai test éteri ösképe” (GA283, 1906. 12. 03.).

Asztráltest

Minden lényben az asztráltest adja az impulzust a mozgáshoz. Az asztráltest „folyamatok összessége”. Benne „átszellemiesített fény van, a szeretet képességének erejével áthatott kozmikus *hő*”. Az asztráltest egy oppozíciót jelent a természet törvényeihez képest, és ő szabadít ki bennünket a nap folyamán ható természettörvények bilincseiből (GA227, 1923. 08. 22.).

Az asztráltest „az elégedettség és a szenvedés, az öröm és a bánat, és minden akarati impulzus hordozója” is. „Kapcsolatban áll a Földet körülvevő csillagvilággal, és az összes erő, amely lényegesen meghatározza az ember sorsát és karakterét, kapcsolatban áll ezzel a világgal” (GA97, 1907. 01. 12.).

A földön, az emberben az asztráltest különös tulajdonsága az egoizmus. „És az asztráltest számára nem lenne jó, rossz lenne, tökéletlenség lenne, ha nem tudná áthatni magát az egoizmus erejével, ha nem tudná ezt mondani: mindent önállóan akarok elérni ... minden külső segítség nélkül” (GA145, 1913. 03. 26.).

A mindennapi tudatban az asztrális szervezet „a gondolkodás, érzés és akarat révén fejeződik ki” (GA215, 1922.09.07.). Az asztráltest szubsztanciájában fény, de „belső fény”. Ellentétes a számunkra kívülről sugárzó fényvel. Képzeljük el, hogy a napfény elhal, véget ér, de másik oldalról saját negatívjává válik. Ez a belső fény. „Egy részleges megsemmisülést hajt végre, és csak ennek köszönhetően válik lehetővé a tudat”. A fény szellemisége pedig az idegrendszerünket építi fel (GA57, 1908. 12. 17.).

Fizikai, éter- és asztráltest.

Most pedig vizsgáljuk meg a három test tulajdonságát egymással összehasonlítva és kölcsönhatásukban. Először is, a fizikai test: „a testi szemekkel látható ember, a természetes ember. Ő az Univerzum összes fizikai erejének az összpontosulása”.

Az étertest „a fizikai testnek formát kölcsönöz, de némileg túlnyúlik annak határain. Többé-kevésbé fénylő és folyékony. Szervei olyanok, mint különböző színek áramlatai, és a szív területén valójában egy erőgombolyag, áramlatok körforgása található benne. Az étertest a fizikai test igazi éteri doppelgängere. ... A növények és az ember számára a növekedés ereje, a ritmus és a reprodukció ereje”.

Az asztráltestnek „tojásdad formája van, és felhőhöz, aurához hasonlóan magaslik a fizikai test fölé. A szívárvány minden színében megjelenhet azoknak a szenvedélyeknek megfelelően, amelyek betöltik. Ezen kívül az asztráltest egyfajta *szintézise* a fizikai és az étertestnek...”. Ahogy a férfiaknál, úgy a nőknél is „az asztráltest kétnemű, az étertest pedig a férfiaknál női, a nőknél pedig férfi. Az asztráltest mindezt szintetizálja” (GA94, 1906. 05. 29.)

Továbbá „az anyag önmagából kristályosítja ki a fizikai testet... Az étertest adja az alapsablont. ... az asztráltest összesűrűsödve képezi az étertestet. Az asztráltest a vágyak és vonzalmak külső formája. A fizikai a szellemiségből és lelkeségből lett létrehozva (publikálatlan előadás, 1906.10.12.).

De ha szubsztanciálisan közelebből megvizsgáljuk az éter- és asztrálestet, teljes egészében lényekből áll. „A lények azok, akikhez végül is a világ összes magyarázatában el kell jutnunk. Hiszen a lények az egyedül valóságosak” (GA224, 1923. 05. 02.).

Az evolúció folyamatában az éteri az asztrálisból keletkezik és ismét az asztrálisba tér vissza, mint a felsőbb alakjába, de az anyagiságba leszálló evolúcióban „az asztrálest az éteriből születik, hasonlóan a fa lángjához, de aztán felemészti először önmagát, ahogy a láng felemészti a fát, aztán az étertestet, aztán a fizikait is” (publikálatlan előadás, 1907. 01. 21.).

Az étertest az asztrálestnél egy fokkal lejjebb áll, „de az étertest által végrehajtott tevékenység feljebb van az asztrálest tevékenységénél” (GA283, 1906. 12. 03.).

Az étertest része – az állati birodalom mindenféle formái. „Az étertestünk egy kiterjedt állatbirodalom, amely a fizikai test elaszticitásával össze van nyomva” (GA167, 1916. 04. 25.). Az asztrálestünkben gyökerezik a külvilágban szétterülő növényvilág összes formája. „Az egész növényvilág – annak a külső formája, ami az emberi asztrálestben van összepréselve (GA167, 1916. 04. 25.).

Az asztrálest az étertest sorsát határozza meg, az étertest pedig a fizikaiét (GA99, 1907.05.30.). „Az asztrálestre az asztrál-világ erőivel lehet hatni, az étertestre a devacháni világ erőivel A fizikai testre csak a felső devacháni világ erőivel lehet hatni. (GA283, 1906. 12. 03.).

Lelki, etikai, vallási szempontból „sok princípium és morális eszme, ami az asztrálestben gyökerezik, erőként kiterjed az étertestbe, például a művészetben. Az, amit az ember magába vesz a művészi alkotásokból, hat az étertestben, ugyanezt idézi elő a vallásos tevékenység is” (publikálatlan előadás, 1906. 10. 12.).

Az együttérzésen keresztül az asztrálest megerősödik az étertest helyes formálásához. Ezért idézett elő például a görög tragédia katarzist. Betegség és gyógyulás után az asztrálest és az Én nagyobb hatalmat kap a fizikai és az étertest felett (l. GA211, 1922. 03. 31.).

Az embernek az asztrálestre arra van, hogy „kerülő úton, vágy által arra kapjon készítményt, amit másképp sosem tenne: fizikai szintre menjen. Hiszen azelőtt, hogy az ember fizikai szinten objektíven tudjon megismerni, előbb a kívánságait, vágyait kell arra irányítani. Enélkül sohasem tudott volna sem objektív világképet, sem kötelesség- és erkölcsérzetet kialakítani. Csak fokozatos átalakulás révén lesz a vágyakból kötelességtudat és eszme. ...

Az étertest a gondolatok hordozója. ... amikor tiszta gondolkodás kezdődik, akkor éteri anyag sugárzik asztrális impulzusokba. Amíg a gondolatok nem tiszták, az éteri formák körül asztrális anyag van. Ilyen módon a gondolat-forma egy éteri anyagból álló mag, melyet asztrális anyag vesz körbe. Az idegutak mentén áramlanak az úgynevezett absztrakt gondolatfolyamok, melyek a valóságban a legkonkrétabbak, hiszen ezek éteri erők. Általában, az ember ahogy elkezd gondolkodni, az „énjét” az étertestbe dolgozza bele” (GA93a, 1905. 10. 07.).

Az étertest közvetíti számunkra az esztétikai nézeteket is. De az asztrálestünk, „ha nem adja át magát annak az egészségtelen hitnek, miszerint a tartalma a semmiből épül, hanem amikor tudja, hogy a szellemi világból keletkeznek benne az érzések, amikor abban él stb., akkor az asztrálestünk vallásosnak

éli meg magát. A természetünknek ez természetes része, amely önmagát vallásosan képes átélni” (GA63, 1913. 11. 20.).

A három test természetéből eredő tapasztalatok, melyeket itt leírtunk, az emberben a háromtagú lelket alakítják ki, melynek köszönhetően fejlődik és tudatosodik az Én.

Én

A négytagú ember legmagasabb tagja az Énje. Ez háromféle lehet, először is a magasabb, transzcendens Én, melyet a fejlődésben előzetesen megkap. Ennek köszönhetően lesz képes a saját empirikus „énjét” kifejleszteni, mely benne az érzéseknek és reflexióknak a kegyelméből él. Tőle emelkedik fel az ember a magasabb immanens „Énhez”, vagyis a saját individuális magasabb „Énhez”.

Az Én jelenléte révén az embert jellemző háromtagúság egységbe forr, vagyis négytagúvá válik. Az Én ezek perszonifikációjának a középpontja.

A test, lélek és szellem háromságában „egyik oldalról az érzékelhető jelenségek, másik oldalról a *szellem* nyilatkozik meg az Én számára. A test és a lélek az Énnek adja át magát, hogy őt szolgálja; az Én pedig a szellemnek adja át magát, hogy az betöltse. Az Én a testben és a lélekben él, a szellem pedig az Énben. És ami az Énben a szellemből van, az örökkévaló. Hiszen az Én attól kapja jellegét és jelentőségét, amivel összekapcsolódik. Amennyiben fizikai testben él, az ásványi törvényeknek van alávetve, az étertestnek köszönhetően a szaporodási és növekedési erőknek, az érző léleknek és értő léleknek köszönhetően a lelki világ törvényeinek, amennyiben szellemi fogad magába, a szellem törvényeinek van alávetve. Ami az ásványi törvényeknek és az élet törvényeinek következtében képződik, az keletkezik és elmúlik, de a szellemnek semmi köze sincs a keletkezéshez és elmúláshoz” (GA9, 50-51.o.).

Az Én a szellemi világból sugároz, meg kell tanulnunk érezni őt, meg kell tanulnunk érezni azt, hogy van bennünk egy Én, amely mögött a Hierarchiák állnak, mint ahogy az empirikus „én” mögött, amely csak egy alak, egy tükröződés, egy olyan test áll, amely a három természeti birodalomból egyesülve tevődik össze. „A passzivitás élményétől a teljes aktivitáshoz kell eljutni”. Meg kell tanulni érezni, hogy az ember a valódi „Énjét” a szellemi világból építi fel, a tükröződött alakot, az „ént” – a fizikai léthez tartozó testből. „Ez a belső érzés inverziója (átfordulása), és a belső érzésnek ebbe az inverziójába bele kell élnünk magunkat ...” (GA196, 1920. 01. 18.).

Az Én mint az emberi akarat középpontja

Természetesen lehet azt mondani, hogy az Én az egész testre kiterjed. „De erői kifejtésének legfőbb pontja, ahol különösen beleavatkozik az emberi plaszticitásba, az emberi szervezetbe – ez a napfonat, vagy jobban mondva, mivel hozzá tartozik minden elágazás – az idegdúcok rendszere, ez a tudatalattiban élő idegi folyamat, amely az idegdúcok rendszerében megy végbe. Mivel az idegdúcok rendszere teszi lehetővé a vér áramlását, ezért ez nem mond ellent annak a ténynek, hogy az Én a vérben fejeződik ki. Ilyen kérdésekben az elmondottakat teljesen pontosan kell értelmeznünk. Ha azt mondjuk, hogy az

idegdúcok rendszerén keresztül az Én a szervezet felépítő erőibe és összes élet-viszonyába lép, az valami más, mint amikor azt mondjuk, hogy a vér a cirkulációjával az Én kifejeződése az emberben” (GA174, 1917. 01. 14.)

Az Én, mint Én-gondolat támaszpontja a kétszirmú lótuszvirág területén van. De ott ő nem egyszerűen egy eszme, hanem egy szerv.⁴ De a valós Én, mint plasztikus produktív erő a napfonaton keresztül az ember egész szervezetébe beavatkozik (ugyanott).

A magasabb Én, mivel transzcendens, az ember tudatába nem lép be. Abba csak az Énről való elképzelés lép be, ezt tükrözi az agy. És csak az alvás idején, „elalvástól a felébredésig az Én valóban eljut önmagához, csak az ember erről nem tud egy rendes mély álomban, mivel akkor tudat nélküli ... Lényegében ez az Én az ember alsó testiségével napközben belülről áll kapcsolatban, az alvás idején viszont kívülről”.

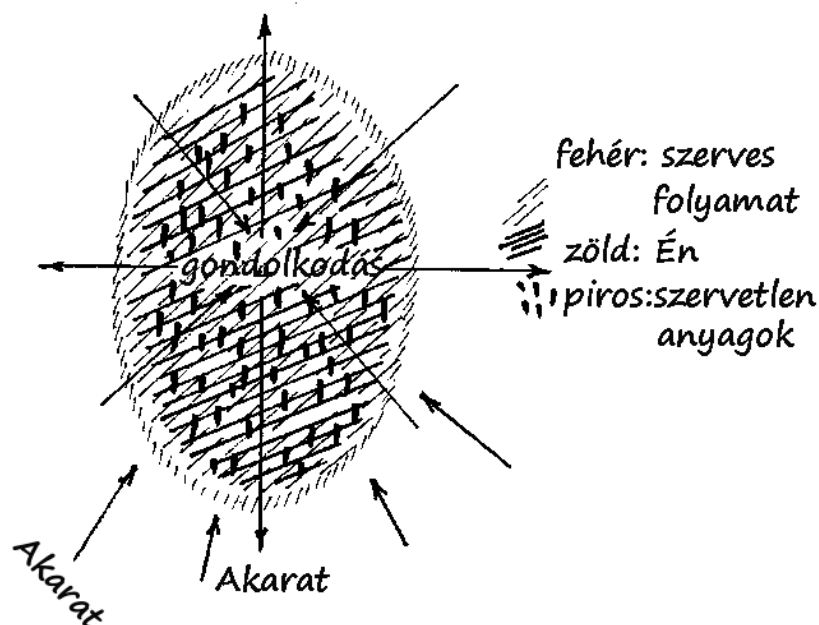
Az asztráltest „az emberi test mellkas-részeivel áll kapcsolatban. És arról, hogy mi megy végbe ebben az asztráltestben, és mi hat a mellkason keresztül, csak álmokat tudunk látni”.

Az étertest a fejjel áll kapcsolatban. „Így mondhatjuk: az Én a testünk alacsonyabb tagjaival áll kapcsolatban, az asztráltest a mellkassal. A szív, melynek folyamatairól pontos tudatunk nincsen, csak álom-tudatunk, az asztráltestünk hatása alatt pulzál, lüktet. Amikor a fej gondolkodik, akkor az étertest hatása alatt gondolkodik. Aztán jutunk el az egész fizikai testhez ... az a teljes külvilággal áll kapcsolatban (GA175, 1917. 03. 06.).

Az Én a szervezetünkben áthatja egyrészt a szerves folyamatot, „melyen belül az anyagok mint élő anyagok vannak, másrészt az Én az élettelen is áthatja ... az ásványit is a szervezetünkben. Amikor gondolkodunk, akkor állandóan az történik, hogy az Én, amely az érzékszervek külső észlelése által vagy az emlékezet által ingerelve is bizonyos módon megragadja ezeket az élettelen anyagokat, és vagy külső érzéki inger vagy emlékezet által előidézett inger, vagy az emlékezet által előidézett inger hatására lengetni kezdi azokat...” (GA209, 1921. 12. 23.)

Fontos még megjegyezni, hogy a szerves élet az Ént kitaszítja a testből, és az Én a kozmosz erőivel egyesülve és azokkal kívülről hatva, az akaratot fejleszti (ugyanott).

⁴ „Az emberi Én az ovális formájú emberi aurán belül még egy ovális forma, amely kék színben csillog, jobban mondva egy kék, ragyogó „Én-test”. Ez még a tisztánlátó számára is zárt szentély. Senki nem tekinthet be a másik ember Énjébe. ... De ennek a csillogó helynek a belsejében valami új lobban lángra ... egy új lángoló képződmény a kék láng közepében. Ez... a szellem. Ez is háromtagú... (GA53, 1904.10.13.)

4. ábra

Ilyen a háromtagú testi ember, ha röviden vázoljuk, amely háromaspektusú Énjének hatásával, erejével van felruházva. Leírásában Rudolf Steiner azon közléseire támaszkodtunk, melyekben ennek a négytagúságnak a fogalmait fogalmazza meg, és nem érintjük azokat a leírásokat, melyek ezek bonyolult kapcsolatát és kölcsönhatását mutatják be.

Tudat, élet, forma

Vizsgálódásunkban most forduljunk az ember számára a makro- és mikrokozmosz kiterjedésében közvetlenül adottól a tudat, élet és forma háromtagúságának az embervilághoz való viszonyában való vizsgálatához, nem elfeledkezve eközben a felállított feladat módszertani aspektusáról.

„A Földön – mondja Rudolf Steiner – a lények a formát attól kapják, amit ásványvilágnak nevezünk. A földi világban az ember számára semmilyen más forma nem létezik. Ez az ásványi forma csak annak köszönhetően emelhető feljebb, ha megéletesedik. De középpontot minden lény csak abban az esetben kaphat, ha tudatára ébred az életnek. Ezért a *forma, élet és tudat minden lény három princípiuma*” (GA89, 1904. 10. 22).

Ezek univerzalizmusát az Atyai Világalap őskinyilatkoztatásának jellege teszi lehetővé. Ez az Atyai Világalap az evolúció minden új ciklusának alapformájaként nyilatkoztatta ki magát, különböző lépcsőfokokat, birodalmakat megjárva, kezdve a világok még forma nélküli szellemi csírától a természet törvényeivel, erőivel és anyagaival bezárólag, létrehozva a formák sokféleségét, melyek szükségszerűségét a tudat- és életfejlődés feladatai határozzák meg. Ezt az alapformát Világideának vehetjük. Régebben a Szent Szellem-Isten. A Fiúban a formaképződés folyamata életre és lélekre tesz szert.

Aztán pedig a lélekkel és étellel áthatott formákhoz egyesül tulajdonképpen a szellemi, a spirituális – az Atya-Isten adománya.

De mivel az új szellemi lénynek fokozatosan kell saját erőiből birtokba venni ezt a hatalmas adományt, ezért kezdetben azt mint Káma-Manaszt, mint alsó Manaszt kapja meg, az asztrális manasz-elemben, vagyis a Szent Szellem aspektusában.

Az ember az Ős-Szaternuszon tett szert első formájára, amikor a kinyilatkozó isteni Én [Selbst, Самость], a kinyilatkoztatásban lefelé haladva elérte a nem-én szintjét, anyagi-fizikai szubsztanciává vált, melybe belehelyezte az isteni ösztudatot.

Az Ős-Szaternuszon ez hő-forma volt, és nem volt még saját élete, hanem a kozmikus élet és tudat tiszta, tökéletesen önzetlen [бессамостный] tükröző eszköze volt. Az ember ebben a formájában mély transz-tudattal rendelkezett, és teljes egészében az isteni tudat ölében tartózkodott.

Az emberi fizikai testhez saját élet a Nap-eonban érkezett. És saját tudatot – annak lelki aspektusában – az ember az ősi Hold-eonban kapott, amikor az asztrális étellel áthatott különféle formákba differenciálódott. A Föld-eonban az emberi tudat öntudattá vált.

És milyen módon jelenik meg az evolúcióban Maga az Isteni Világalap? Lényi egységben jelenik meg a világ Életével, a Krisztus-hiposztázissal, a létesülés minden metamorfózisának „tengely”-princípiumával. Ez az Élet az Egyisten világ-Szava, amely a létnek ezen az oldalán, a „mi” oldalunkon Krisztusnak köszönhetően hangzik fel. Krisztus – a világ Logosza. Ő az Egyisten Kezdeti Logosza [Первологос], aki a fejlődés specifikus feladatai következtében három Logoszra tagozódik, de eközben mindig a világ, az evolúciós ciklus egységes Logosza marad.

A kinyilatkoztatás első Logoszában, az Atya-Istenben a világ új, fizikai szubsztancialitásra tett szert. Ezért a vallástudatban az első Logosznak különös szerep jut. Hogy a világ élete kapcsolódni tudjon ehhez a szubsztanciához, „ki kell lépnie” az Atya-Istenből. És ebben az értelemben lehet arról beszélni, hogy az Atya-Isten Hiposztázisa nemzette a Fiú-Isten Hiposztázisát, a második Logoszt. De itt feltétlenül tennünk kell egy pontosítást: **evolúcióba** „nemzette” Őt. Evolúciósan ennek olyan formája volt, hogy a Szaternusz-eon befejeződése után egy hatalmas pralayába fordult, és amikor ismét előjött, akkor ez már a Nap-eon volt, amely ölében már hordozta a fizikai szubsztancia saját életét. Krisztus vált a Nap-eon régensévé, de az Atyai Világalap még a ciklus kezdete előtt „mindent” rábízott.

Konkretizáljuk, pontosítsuk ezt a gondolatot Rudolf Steiner egyik közlése segítségével, melyben ezt mondja: „A Szaternuszon az isteni Életszellem [az Én legmagasabb éteritása, amelyet áthat az Egyisten Énje], amely a Föld-eonban csak éjjel lakozik az alvó emberben... formálta a fizikai testet mint valami ásványszerűt [vagyis saját étellel nem rendelkezőt], a Nap-korszakban mint valami növényyszerűt...” A Hold-eonban már örömet és fájdalmat is tudott érezni. „Mi az, ami nélkül fejlődése lehetetlen lett volna? Ez a Logoszból, a Szóból származik. Mert már a Szaternuszon minden arra irányult, hogy később beszélni tudjon, hogy a Logosz tanúja lehessen ... és a Logosz ma is hat, amikor a fizikai test az éntől elhagyottan az ágyban fekszik: a isteni Logosz működik ilyenkor az ember által elhagyott lénytagokban.

A Szaternusz-kor elmúltával azután az emberi test újból megjelenik a Napon, és beletagolódik az Életszellemmel áthatott életttest. A Napon a Logosz életté vált, az embert magasabb fokra emelve”. A Holdon ehhez még hozzájött a fény-(asztrál)test. Az élet fénné vált. „Annak következtében azonban, hogy belépett az Én, nemcsak azt a képességet szerezte meg, hogy benne éljen a világosságban, az

életben, hanem azt is, hogy mindezeket kívülről tudja szemlélni, hogy szembeállítsa magát a Logossal, az étellel, a világossággal. Ezáltal számára minden anyagivá vált, elérte az anyagi létet.” A János-evangélium kezdetét így kell értenünk: „Az emberi bensőbe, a sötétségbe, a nem-tudásba belevilágít a fény. És a földi lét értelmé az, hogy az ember belső világában legyőzi a sötétséget, hogy felismerje a Logosz fényét” (GA103, 1908. 05. 19). És ez a Logosz: Krisztus!

Befejezve ezzel az Egyisten, az Atyai Világalap *Énségének* [Самостности, Selbstheit] témáját, hivatkozunk Rudolf Steiner még egy közlésére, ahol „*Isten első, második és harmadik fiúságáról beszél*”. „Isten első fiúsága az **Ős-lény** első visszaverődése, **tükröződése**, amely gondolatban, névben és kívánságban semmi másról nem ad hírt, mint Magáról az Istenségről, vagyis nem más, mint a Mindenegy (des All-Einen) egyedüli Hírnöke (1903/1904-es bejegyzés, GA89, 209.o.) „Ennek az önmagában fénylő végtelenségnek minden pontjában... csak egy Istenség[van]. A világtudat”.

Itt teljesen nyilvánvalóan arra mutat rá, hogy teológiailag az Atyai Világalap egységes Logoszának fogalma miért helyeződött át az Atya-Isten első Logoszána fogalmára, és ezért nagyon fontos számunkra, hogy Rudolf Steiner az „Ős-lényt” mint *mindenegy* Istenséget emeli ki. Teszi ezt úgy, hogy jellemzi mind a második, mind a harmadik „Isten-fiúságot”. És ebben az esetben is, ez nem egy, hanem két fogalom: *Isten* és az *ő fiai*.

„A második fiúság – áll tovább a bejegyzésében – az **Ős-Lény** második visszaverődése, **tükröződése**, aki mindent áthat a létezés akaratával, és lehetővé teszi az Ős-Szellemnek az egyes lényekből való kisugárzását. Ez a létezésre irányuló akarat – egységes. Ez az Ős-Szellem, ami nem pusztán van, hanem akarja Önmagát... A Mindenegy különböző (sokféle) módon nyilvánítja ki magát. A lények sokfélesége a Világegyetemet isteni Egységnek ismeri fel.

... [És végül] Isten harmadik fiúsága, az **Ős-Lény** harmadik visszaverődése, **tükröződése**, Aki mindent külön akarattal hat át, és ezekben az elkülönültségekben rejtje el az Ős-Szellemet. A létre irányuló akarat – sokféle. Ez az Ős-Szellem, Aki nem csupán van, és nem csupán Magát akarja, hanem minden lényt akar. Az Ős-Lény akarata az egyes lényben válik észlelhetővé, vagyis az egyes lény az akaratot mint *saját* akaratát észleli ... Az evolúció mint megváltás az akarat sokfélesége felett lebegő egységes Szellem által. A Szellem – a harmadik Fiú. A sokféle lény sokféle tudatossággal rendelkezik” (ugyanott).

Magától értetődő, hogy „a három Fiú”, akiről itt szó van – a „mindenegy Istenség” három Hiposztázisa.

* * *

Az Egyisten számára az Univerzum vált a külső megjelenéssé, mintegy „kívülre fordult” egy lemniszkáta mentén, melynek metszéspontjában a leghatalmasabb Isten Énje áll. És ez a „külső” volt az egész emberiség fizikai teste, az *összemberé*, akiben az isteni ösztudat-lét hősztancia jelleget vett fel, amelynek kezdetben nem volt külső hordozója. *Lelki hő* jellege volt. Benne mutatkozott meg először az Atyai Világalapnak a teremtésre irányuló szeretete.

Ennek az állapotnak a megismétlésével kezdődik minden új eon. A Föld-eonban az ősi Szaturnuszon keletkezett és a Nap- és Hold-eonokon áthaladó összembert [всечеловек, Allmensch] Adam Kamonnak nevezzük. Ő tartalmazza magában formája, élete és tudata korábbi fejlődésének minden tényezőjét, de ezek magasabb szintjén, ahol sokféleségüket az egységük egy bizonyos mértékig kioltja. Ahogy Adam

Kadmon Énhez jutott, ez a fizikailag materializálódott szintérre való lejtővetelüket és differenciálódást idézett elő, ami az emberiségnek, mint típusok és egyedi individualitások sokféleségéhez vezetett. És mindegyikük feladata, hogy *magába foglalja a Föld első emberének, a makrokozmosz embernek a teljes tartalmát.*

Ehhez először az kellett, hogy a fizikai szubsztancia a földi ásványi birodalom állapotáig sűrűsödjön, melyet az ember a fizikai testébe kezdett magába szívni, ami lehetővé tette számára, hogy az számára a szellem tükrözésének készülékévé, a fogalmi gondolkodás eszközévé váljon.

És most az ember feladata, hogy a tükrözést élettel hassa át, aminek első megnyilvánulása a szemlélődő ítélőképesség. És az ember szelleme, amely ily módon kezd el gondolkodni, olyan állapotig fog felemelkedni, amelyben a második Logoszhoz fog hasonlítani, „melynek lényé abban áll, hogy az első [egyetlen] Logosz lényét tükrözi [neki] vissza”. Steiner előadásának ezt a helyét már idéztük (GA89, 1904. 11. 10.), és a továbbiakban még egyszer át kell ezt gondolnunk a jó és a gonosz szembenállásának keletkezésére vezető evolúciós leereszkedés fenomenjainak nézőpontjából.

A szellemi szférának, ahonnan Adam Kadmon leereszkedett a Föld-eonba, most Zodiákus-kör nézete van. A Zodiákus lényegében fizikai teste tárgyiasulásának formája. Ezért semmi csodálkozni való sincs abban, hogy a Zodiákus állandóan kapcsolatban marad az ember fizikai testével, és mély, az anyagiakig érő hatással van rá. A Zodiákust a 12-tagúság jellemzi, és a mi fizikai alakunk is 12-tagú. Rudolf Steiner a fizikai testet „a Zodiákus visszhangjának” nevezi (GA209, 1921. 12. 18.)

De a Zodiákusnak az emberi lélek létesüléséhez is van köze. 12 érzékszervünk ősfenomenjai is benne vannak. Elképzelhetjük, hogy a Szaturnusz-eonban hogyan jutott el első ízben az akkori ember az előtte eonokban álló fejlődési út *észlelésének* szükségszerűségéhez, és 12 pontból tekintett az őt akkor körülvevő sötétségbe, és azok a jövő érzékszerveinek csíráiként durván kifejezve „kondenzálódtak”.

A Föld-eonban lett az embernek Énje – „a Zodiákus visszhangjának észlelése” (ugyanott), és az lett a feladata, hogy az érzékfeletti érzékszervekkel, azokra „ráépítse” az érzéki érzékszerveket. De ezen az úton az ember azzal ütközik, amiről a János-evangélium beszél, hogy a második Logosz, Krisztus élete az „emberek fényévé” vált, ugyanakkor a külső sötétség (az érzéki) nem fogadja be őt. Ezért Krisztus is lejtött a földi emberi Énig, és már a mi időnkben is küldi neki a Szent Szellemet – az antropozófiai Őnismeretet. Az ilyen megismerés segítségével, amely „bíz a [Logosz] nevében”, vagyis magának azt mondja, hogy „nem én, hanem Maga Krisztus bennem”, az immanens magasabb Énünkre teszünk szert. Krisztus végtelen lelki melegségében, és kegyelmében *ajándékozta* ezt nekünk, amikor megoldva az előttünk álló fejlődés feladatait, mint közvetlenül adott létünk összetevőit, képessé válunk befogadni.

*

A Nap-eonban, amikor az ember a fizikai mellé megkapta az étertestet is, elkezdődött benne az életének fejlődése. A Föld-eonban ennek megint megvannak a makrokozmoszban a megfelelői, a bolygórendszerben. Rudolf Steiner ezzel kapcsolatban az étertestet így nevezi: „a bolygók mozgásának visszhangja” (ugyanott).

Az élet – egy örök metamorfózis, törvénye a hetes szám. Ezért van hét bolygó (beleértve a Holdat és a Napot). A többi bolygónak más, a Naprendszerrel közvetlenül nem kapcsolatos a származása.

Míg az ember formája 12 külön formából áll, addig az *élet hét fajtából, fokozatból* áll. Ezekből az első az élet legkülsőbb rétege. Ez az érzékszervi élet. Az idegi élet ezt az életet belülről vezeti. Ott a légzési élettel (gerinccsatorna, légzés ritmusa, stb.) kerül érintkezésbe. A légzés megújítja a vért, a vér körforgása pedig az anyagcserével áll kapcsolatban. „Az anyagcserét az éleszti fel, amit a külső mozgásban végzünk” (GA208, 1921. 10. 29.) Itt ismét bekapcsoljuk magunkat a külvilágba, de ugyanakkor ezzel el is fogyasztjuk magunkat, és ezért kell lennie egy belső reprodukciónak – a mozgás „korrelátumának”. De ez önállóan is létezik a szaporodási életben. Vagyis, ezekkel van dolgunk:

- „1. Az érzékszervi élet
2. Az idegi élet
3. A légzési élet
4. A keringési élet
5. Az anyagcsere-élet
6. A mozgási élet
7. A szaporodási élet

Az életnek ez a hét fokozata ... valójában olyan, hogy az ember az étertestével különböző módon él rajtuk” (uo.). Így például az érzékszervek élete, mivel ezek halott szervek – fizikai apparátusok – lényegét tekintve elhaló élet. Az idegi élet megőrzi az érzékszervek által megtapasztaltakat, ez egy nyugvó vagy megőrző élet. A légzési ritmus és az idegáramok érintkezésének köszönhetően lehetnek képeink a külvilágról. Az absztrakt gondolatok még az idegekkel kapcsolatosak, a képek pedig a légzéssel, ez egy képző élet. Mivel a képek a Zodiákus köre által képzett emberi formában élnek, ezért ez a forma betagozódik az emberi belsőbe is. És a külsőnek a forma számára való tükröződéséből, a légzés folyamatából keletkezik az ember összes belső szervének a képe. A Földdel együtt a Zodiákus körében mozgunk, és állandóan magunkba lélegezzük a belső szervezetünk képeit. Ezek a képek az egész szervezetre szétterjednek a keringési élet által. A keringés az anyagcsere életével egyesül, melynek köszönhetően a szervek képei anyaggal telítődnek. A mozgási életből az életszervekbe erő hatol. A szaporodási élet – ez egy megújító élet.

Ez a hét életfolyamat az emberben három csoportra bomlik szét (uo.), lényének még egy *hármasságát* képezve. Ez „az ember belső Naprendszere” (GA170, 1916. 09. 03.)

A bolygók mozgásában megfigyelhetjük azt, ami képes megmagyarázni számunkra az ember életének különböző fokozatait. A bolygók pedig a Zodiákus körében – az ember makrokozmosz formájában mozognak.

Evolúciósan ez a forma úgy alakult ki, hogy például „az ember szimmetrikus formájának adottsága, vagyis hogy mindkét oldala egyforma, akkor alakult ki, amikor az Ős-Szturnusz az Ikrek alatt állt. ... fejünk felső részének kezdeménye akkor tagolódott belénk, amikor a régi Szturnusz a Kos jegyében állt. Beszédszervünk kezdeményét viszont akkor kaptuk meg, amikor a Szturnusz a Bika jegyében állt”; a lábakat – a Vízöntőben, a lábfejeket – a Halakban (GA110, 1909. 04. 18.).

Amikor az ember még ősi, csoportos, ösztönös tisztánlátással rendelkezett, a Napot nem csak a fény, hanem az élet és a szeretet forrásaként is megtapasztalta. De ha csak egyedül a Nap lenne, az ember nem tudná kifejleszteni az érzékszerveit. Ezért jött a Nap segítségére, amikor Adam Kadmon bolygórendszer volt, a Szturnusz. A Szturnusz egy bizonyos módon „kiszárítja az edényt, és ennek köszönhetően keletkezik, nagy vonásokban, a fizikai apparátus”. Utána az idegek „kiszáradására” is szükség volt. Ezt a

Jupiter tevékenysége idézte elő. A Mars legyengíti a légzés viharos erejét; a Merkúr, eltakarva a Napot, gyengíti az életet, hogy az befogadható legyen az ember számára, hogy képes legyen az anyagot átdolgozni; a mozgás élete a Vénusztól függ. A Hold élete nem csupán gyengítően hat, lehetővé téve az anyag átalakítását, hanem organikusan „félretolja” azt (az anyagot) egy kozmoszból jövő hatással, és egy olyan helyet hoz létre, ahol létre jöhet egy embrió. „Ezért a szaporodási élet a Hold életén nyugszik” (GA208, 1921.10.29.).

Az ember formája a kozmoszból, a Zodiákus köréből hatva és az emberben mozogva, belső szerveinek képeként áramlik. Az ember pedig függőlegesen áll a földön a születés és a halál között, mint felülről lefelé és alulról felfelé szervezett lény. Ezért nála minden polárisan formálódik. Azok a képek, amelyek belülről mennek, anyaggal töltődnek ki, fizikai szervekké válnak. De a képeknek úgy mond az emberbe áramlása során ennek egy bizonyos ellenhatása is létrejön, egyfajta visszhang, amellyel a képek visszavetülnek. Közben a szervek az ember életének első periódusában jönnek létre, a válaszcseppek pedig állandóan folyik. „Elegendő – mondja Rudolf Steiner – ha csak a saját fülükre gondolnak, és megkapják azt a visszaütést, hatást. Ezek a képek a levegőben fognak megformálódni, és ezek valójában a magánhangzók és a mássalhangzók. A magánhangzók inkább a bolygóktól jönnek, a mássalhangzók a Zodiákus csillagképeiből. Ez a visszaütés a *beszéd*. Az, ami most belülről megy, szerveket képez, ami pedig visszaütődik – az él a beszédben. A mássalhangzók és a magánhangzók bizonyos módon belénk zúdulnak és a szerveink alapját képezik. Ami a belsőnkben inkább forma, az inkább a Zodiákus képeiből jön, ami inkább élet, az alapjában a bolygóktól. Ha inkább az élet ütődik vissza, akkor vokalizálunk (Vokale – magánhangzók), ha a forma, akkor konsonantizálunk (Konsonante – mássalhangzók). Bizonyos módon mindez a légzés életével kapcsolatos. És a beszédben világosan kifejeződik a beszéd kapcsolata a légzés életével.” (uo.)

Az elmondott elvezet bennünket annak megértéséhez, hogy ha Jahve az emberbe lehelte az „élet leheletét”, akkor azzal együtt belé lehelte a Logoszt, Krisztust is. És az ember a földön, beszéddel rendelkezve Krisztofóruszá, a Logosz hordozójává, kifejezőjévé válik *).

*

Próbáljuk meg a fentiek egy ábrába egyesíteni (5. ábra), amely megkönnyítheti megérteni ennek a fejezetnek az alap gondolatát.

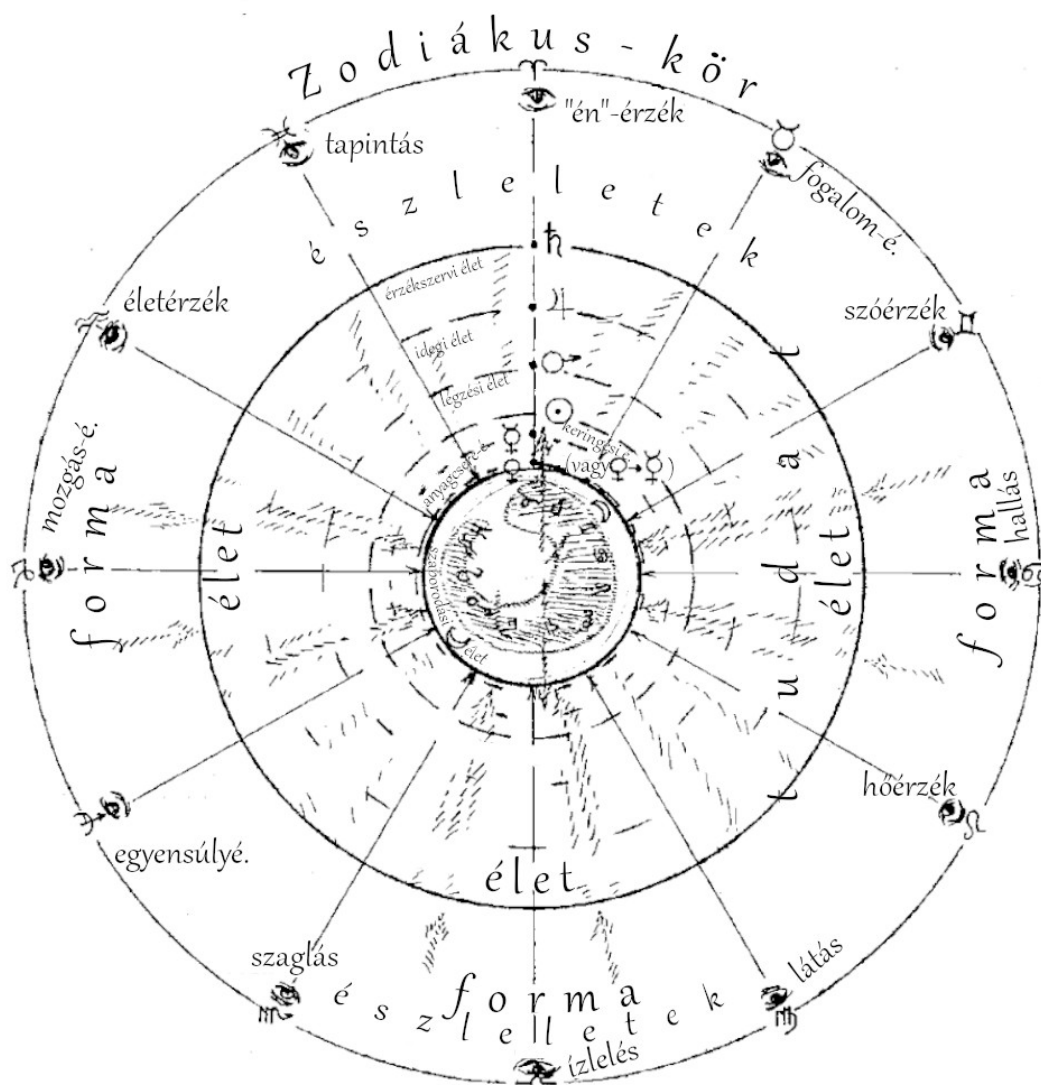
Rudolf Steiner egyik előadásában egy átfogó, kiterjedt és koncentrált leírását adja annak, hogy hogyan egyesül az emberben a kozmikus és a biológiai, a szellemi és az anyagi, lehetővé téve az öntudatos létét, és ha ezt egyesítjük azzal az alakkal, amelyhez az 5. ábrában jutottunk, akkor ez az összes együtt vett dolog az *ember léte számára közvetlenül adott* képezi, melyben a legfontosabb összetevő a tudat. És ezért az ábránkat egy átfogó idézettel támasztjuk alá, melyet ebből az előadásból vettünk. Rudolf Steiner ezt mondja: „Ha az emberi szervezet legalsó határáról gondolkodunk, akkor el kell képelnünk, hogy itt szemben áll egymással a fizikai anyag és az érzékfeletti forma, amely mint az érzékfeletti világból született erőrendszer arra hivatott, hogy felvegye az anyagot – nem úgy, mint egy fizikai zsák vagy bunda, hanem mint egy fizikain túli, érzékfeletti – és hogy formálja, alakítsa azt, ami egyáltalán elsőként lehetővé teszi az ember fizikai-érzéki megjelenését. Az, hogy ez az egyébként tisztán érzékfeletti emberi organizmus fizikai-érzékié válik, mely szemmel látható és kézzel fogható, csak

*) Ebből következik az olyan művészetek, mint az euritmia és recitálás teljesen egyedi, maradandó jelentősége.

annak köszönhető, hogy ez az érzékfeletti forma magába foglalja a táplálék asszimilált anyagát” (GA128, 1911. 03. 28.).

A táplálékok az emberben a formának köszönhetően bonyolult változáson mennek keresztül, és betagozódnak a szervezet belső törvényrendszerébe. A táplálékelemek átalakításának első fokozatát az emberi lény első érzékfeletti lénytagja idézi elő: az étertest, melynek köszönhetően a szervezet életfolyamata felveszi ezeket. De ezután további átalakításon mennek keresztül, hogy szolgálni tudják azokat a szerveket, amelyek az asztráلتest és az Én kifejeződései, melyek mozgékonyaságukat le kell hogy küldjék egészen a táplálkozás és emésztés szerveihez, hatva a táplálék átalakított anyagaiban is.

Atyai Világalap kinyilatkoztatása A d a m

Kadmon

Ha a tápanyagok csak addig az állapotig lennének feldolgozva, amelyben az életet tudják szolgálni, akkor az embernek csak növényi léte lehetne. De a belső szervek ezeket továbbalakítják.

5. ábra

A belső szervekben végbemenő dolgokat a tudat elől a szimpatikus idegrendszer vágja el. A belső teljesen el van zárva a külvilágtól, ehhez a belső munkához szükséges anyagok az emésztő traktusban készülnek elő. De hogy az ember tudatot tudjon fejleszteni, mindenekelőtt arra a kapcsolatra van szükség, ami aközött van, ami az emberben kívülről felépített belső világrendszer hét szervében megy végbe, és aközött, ami a szervezet belsejében még (tovább) létezik. Ez annak köszönhetően érhető el, hogy az egész szervezet egy bizonyos fajta egyszerű szövettel van áthatva, melyből különböző szervek tudnak képződni. De ez a szövet, lényegében szintén valami növényi.

Ahhoz, hogy az ember kifejleszthesse a tudat legegyszerűbb, homályos formáját, melynek köszönhetően átéli, érzékeli a belső (szerves) életet (és nem pusztán birtokolja az életet, mint a növény), szükségesek a *kiválasztási* folyamatok. Ezek segítik az élet belső folyamatát a *tudat* tapasztalatával áthatni. A nyirokedények rendszerébe a szervezet minden szövetéből bekerülnek a kiválasztási termékek, és ez egy homályos belső élményt közvetít. Ez állati tudat. Ez mintegy a másik oldala annak a tudatnak, amelyet a szimpatikus idegrendszer használ, és amely az emberi tudatban a szimpatikus idegrendszer és a nyirokrendszer kapcsolatának köszönhetően tükröződik. Az embernél ez a homályos tudat beárnyékolódik a világos nappali tudat által.

Az Én-tudat kifejlődéséhez szükséges, hogy az ember ne csak megtapasztalja a saját belsejét, hanem megnyíljon a külsőnek is, ami a légzőszerveknek köszönhetően valósulhat meg, még magasabb szinten pedig azoknak a szerveknek köszönhetően, amelyek a lelki funkciókat szolgálják. Annak köszönhetően, hogy ellenállással találkozunk, a külvilág ellenhatásával (és nemcsak a kiválasztás folyamataiban), keletkezik az Én-tudat. Az Én szerve a vér. A vérkeringés és az énség az egész embert étellel szövi át.

A táplálkozás eleven áramlata kívülről érkezik, belülről pedig az asztrálest ellenhat neki. Utána az asztrálest átalakítja azt úgy, hogy mindinkább megfeleljen a szervezet belső mozgékonyosságának. Aztán az Én, a vér ragadja meg. „Hiszen a vér a táplálkozási szervekbe éppúgy behatol, mint más szervekbe. A táplálkozási szervekben bizonyos folyamatot hajt végbe, és csak ennek köszönhetően válhat az Én tökéletes eszközévé a fizikai világban”. A vér ebben a szerepben egy átmenetet hajt végre a piros vérből a kékbe. A portális vénán keresztül a vér a májba lép, és ott a vér módosult részéből epe készül és az a táplálék-árammal szembeáll. „Itt, az epében, a belső emberi szervezet két vége közötti csodálatos kapcsolattal van dolgunk”. A külső anyag találkozik az Énnel. A vér kapcsolja őket össze. Az emberi szervezet sok titka gyökerezik itt. „Ilyen módon az epehólyagban, az epében valami olyannal van dolgunk, amely az Én hatása alatt egyenesen szembeáll a táplálék-árammal” (uo.).

A lép, a máj, az epehólyag azokat a szerveket is szolgálják, amelyek kívülre nyílnak, ezt teszik a szív, a tüdő, és az emésztő traktus is, de mindenekelőtt a fej szerveit, az érzékszerveket. Minden belső tapasztalat a kiválasztás folyamataival áll kapcsolatban. A máj, az epehólyag, a lép is választanak ki anyagokat, de ez a táplálékkal kapcsolatos, ők közvetítik az emelkedő életet, amely az alacsonyabb életformáktól a tudat szerve felé, magához a tudathoz fordul. Annak köszönhetően tesz szert az ember Én-tudatra, hogy ezekhez a szervekhez csatlakozik a szív, amely a vérkeringésen keresztül nyílik meg a külvilágnak. De az ember a saját Énjét nem tudná megélni a külvilággal szemben állónak, ha nem hozná kapcsolatba a nyirokkiválasztásnak köszönhető homályos tudatát a belső testi életével. A vérből való anyagkiválasztásnak köszönhetően tapasztalja meg magát belső Énként. De hogy ne veszítse el önmagát a külvilág megtapasztalásában, tudnia kell, hogy a lény, aki levegőt lélegez be és tápanyagokat vesz

magához, az ugyanaz, mint az, amit belül tapasztal. „Hogy az ember nem veszíti el önmagát, hogy a lényével a világgal szemben áll, ez annak köszönhetően lehetséges, hogy a tüdején keresztül az átalakított vérből kiválasztja a szénsavat, a vérből jövő átalakított anyagokat a vesén keresztül választja ki”. A tüdő és a vese a leszálló folyamatokat szolgálják, a lép, a máj és a többi a felszállókat. A tüdő és a vese az emberi szervek rendszerének belső mozgékonyágát szabályozzák. Ha a mozgékonyág túlzott, akkor a kiválasztási folyamatokon keresztül kilökődik a tüdőbe és a vesébe. (És mindez megfelel a Naprendszer-beli viszonyoknak, a Napnak és a belső és külső bolygókhoz való viszonyának.)

Továbbá kapcsolat van az epehólyag és a gége között (ezért speciális vas-preparátumok segítenek a torok betegségeiben), a máj és a fej felső része, az előagy képződménye között, a lép és a fej hátsó része között (GA128, 1911. 03. 28.).

Az ember belső szervei lényegében egy benne belsővé vált bolygórendszer. A kapcsolatok a következők:

Szaturnusz – lép

Jupiter – máj

Mars – epehólyag

Nap – szív

Vénusz – vese

Merkúr – tüdő

Hold – agy, szaporodási szervek.

Csak ebben a bonyolult kapcsolatrendszerben lehetséges az ember számára az élet fenoménja egy különálló fizikai testben, és nemcsak az életé, hanem a tudaté is.

Az, hogy az ember tudatát három tevékenységfajtában fejleszti – a gondolkodásban, az érzésben és az akaratban – csak annak köszönhető, hogy az állattal ellentétben, nem „görbül” a Zodiákus körében, hanem kiegyenesedik, felé emelkedik, fej-képződményével annak *szféráján kívülre lép*. Rudolf Steiner ezt a következő módon jellemzi: „És akkor mondhatjuk: az érzékszervekben az észlelések idején elkülönülő éteri lény szó. Az ideg-organizmusban az érzékszervi észlelések testtel kapcsolatos, legyengült élete szó. - Mindez egészében egy képi jelleget ölt, és annak oka, hogy képi és nem anyagi jelleggel van dolgunk, abban áll, hogy az ember függőleges helyzetet foglal el. Az állat a Zodiákuson belül marad és álomszerű, nem képi képzetek lesznek, mint az embernek. Az álomszerű képzetek a szervezet élet-princípiumából erednek, míg a képi képzetek a szabad éteri életbe emelkednek fel, amely már nem áll kapcsolatban a fizikai testtel. ... A fejben, annak köszönhetően, hogy megszabadul a Zodiákus csillagképeitől és a bolygók szövésétől, szabad éteri élet keletkezik. ... aztán ezt áthatja az asztráltest és az Én, melyek ennek köszönhetően részt vesznek a gondolatok és képzetek étertest általi szövésében” (GA208, 1921. 10. 30.)

A *szabad gondolkodás* fejlődése annak köszönhető, hogy az ember a fejben állandóan szétporlasztja az anyagot, és ilyen módon megsemmisíti saját kozmikus múltját. A gondolatképekben az ember a múltból képződött makrokozmoszt éli át.

Az ember nemcsak szabadon gondolkodhat, hanem önállóan *cselekedhet* is – nem a makrokozmosz hatása alatt, hanem saját impulzusaiból kiindulva. Ez azért történik, mert a végtagok pólusán nem engedi meg az anyagnak, hogy a kozmikus érettség állapotáig fejlődjön. Ennek is köszönhető, hogy az ember az akaratát ki tudja terjeszteni következő földi inkarnációjának csírájaként, a jövő csírájaként.

Az érzésben, amely a szervezetben a ritmikus rendszerre és a mirigyekre támaszkodik, az ember a két jelzett pólus, a múlt és a jövő között „pulzál”.

A lelki élet elemei a testi burkok életében különböző módon vesznek részt. Míg, ahogyan már megmutattuk, a gondolkodásban az ember az Énjével a fizikaitól megszabadult asztrál- és étertestben él, és ennek köszönhetően fejleszt ki éber tudatot, addig az érzésben csak az asztráltestben és az Énben él, ugyanakkor az étertest ritmikusán belesüllyed a fizikai testbe, az anyagba. Ezért az érzésben az ember álmotudatot fejleszt.

Az akaratban az ember csak az Énjével él, hiszen benne éber állapotban az asztrálteste is „belesüpped” a fizikai testbe, és valójában ez teszi az embert képessé teszi mozgás végzésére (míg a fejlődési pólus az emberben a nyugalom pólusa). Az akarásban, az akaratban a tudat álom nélkül alszik. Az emberi lelki életnek ez a legfiatalabb eleme.

A gondolkodásban az ember leginkább a makrokozmoszban él, az érzésben ritmikusán pulzál a makro- és a mikrokozmosz között, hol kinyílik a világnak, hol a világot veszi magába. Az akaratban az ember leginkább csak mikrokozmosz – mivel az anyagi-fizikai mivolta van leginkább megragadva – és tevékenységében, az akaratban el van zárva a makrokozmosz tevékenységtől.

Az ember a belső tevékenység e három szférájában, lelkének ebben a három elemében jövőbeli tudatállapotainak csíráit hordozza, mivel az absztrakt gondolkodás mögött az élő imagináció rejtőzik, az álomszerű érzés mögött – az inspiráció, az alvó akarat mögött – az intuíció. Az ember ezeket a magasabb tudatállapotokat teljes mértékben a három jövőbeli eonban fejleszti ki, de előzetesen a Föld-eonban kell kifejlesztenie őket, és már egyenesen most. Közvetlenül adott létének elemeivé kell válniuk, és az, ami lehetővé teszi előzetes fejlődésüket, azok már *ilyen* elemek.

Igaz, itt már a közvetlenül adottunknak a másik, úgynevezett „külső” oldalára lépünk ki, de az ugyanakkor aktív kölcsönhatásban van ezzel, a lemniszkáta formájú metamorfózis törvényének alávétve magát. Ennek a hatásnak az első lépcsőfoka, hogy élő gondolkodással rendelkezünk, az absztrakt gondolkodás éterizációjával, amely a ma élő ember *mindennapi feladatát* képezi.

A közvetlenül adott lét és tudat lemniszkátája

Forduljunk ismét Rudolf Steiner evolúcióról adott tanításának egy bizonyos aspektusához. Ahogyan már megjegyeztük, az első három eon menetében képződött a háromtagú testiséggel rendelkező emberi monád; a fizikai test volt az Atyai Világalap kinyilatkozásának első és új gyümölcse. Az Atya-Isten Hiposztázis vált szubsztanciájának régensévé, ez a szubsztancia kezdetben magába foglalta mindazt, ami később az összemberből [Allmenschen] a természet három birodalmaként kivált. Eközben a hierarchikus lények által végbement a világ ösztudatának feldarabolása, ami a szubsztancia durvulásával járt. De magába az emberi lénybe már a Szaturnusz-eonban be lett oltva a Szellemember csírája, ezért tudott az megjelenni a Szaturnusz végén, ugyan mint automatikus, kívülről az Akaratszellemek által irányított, de már homályos emberi akaratot fejlesztő személyiség, s az akarat megnyilatkozásainak észlelete a „szagok” tapasztalatához hasonlítható (ld. GA13, 168.o.)

A Nap-eonban a fizikai szubsztancia éterivel egészül ki, a forma saját életre tesz szert és belép az időbeli létesülésbe. Habár maga az idő a Szaturnuszon született meg, és ott már voltak keletkezési és elmúlási folyamatok, de a Napon az idő és az öröklét szétválnak, az idő mindenbe belepecsételődik, és a monádok – még ugyan az első, primitív fokon – magukba foglalják az idő elvét. Az űs-Napon születik meg új dologként a kezdetben egydimenziós tér. És a monádok térbeli, a szellemtől még jobban eltávolodott fizikai testén, amely a levegő állapotig sűrűsödött, most az Életszellem dolgozik, meghatározva annak sorsát.

Az étertest, ahogyan már elmondtuk, egy mulandó, időleges test. A térben működik, de attól nem függ. És valós egységet képez. Az idő az étertestben *a múltból a jövőbe* folyik, de a múlt és a jövő az éteri szervezetben mindig kapcsolatban áll, az egyik meghatározza a másikat. És a lény létesülésének tapasztalata, amely a tökéletes ösképből való tökéletlen megvalósulás, visszaáramlik a szellembe, erőket merítve belőle a tökéletesedéshez, és ugyanakkor visszahat a *kezdeti* teremtető ideára.

Az étertest erőiben kapcsolatban áll a nagy éteri Univerzummal, melyben az időleges a magasabb örökvalóhoz vonzódik.

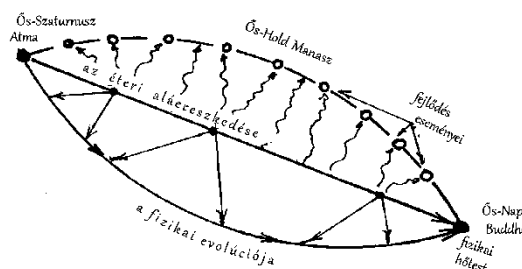
A monádok az ősi Napon álmok nélküli alvási tudatukkal nem az időben éltek, hanem az öröklétben. Hiszen az időt tudatosan először csak az Énnel megajándékozott lény képes tapasztalni. A monád időbeli létesülését pedig azok a Hierarchiák élték át az űs-Napon, amelyeknek ölében élt akkor az ember.

A Nap-eon végén az emberi monádokba be lett pecsételve saját Életszellemük csírája, melynek eredményeként a szó teljes értelmében eleven monádokká váltak (ld. GA11), és ezzel megkapták az előjelét annak a képességnek, hogy szimpátiát-antipátiát érezzenek a környezetükkel kapcsolatban, és szag-észlelethez hasonló élettevékenységről adjanak kívülre hírt „egyfajta primitív nyelven” (GA13, 185.o.).

A Hold-eonban a monádok asztrálestre tesznek szert. Ez ugyan áthatja az étertestet és a fizikai testet, de csak az árnyékhoz hasonlóan, *önmaga közben időn és téren kívül marad*.

A monádok az ősi Holdon képi álomszerű tudatra tettek szert, és a képeik világában, melyek a Hierarchiáknak az emberi burkokon való munkáját tükrözték, átélték a saját létesülésüket, de még nem elkülönítve a képekben a belsőt és a külsőt. A monádok a cselekedetre való impulzust a kozmosz bölcsességével áthatott Holdtól kapták. A Holdon lettek beléjük pecsételve az érző lélek és értő lélek továbbá a Szellemén csírája.

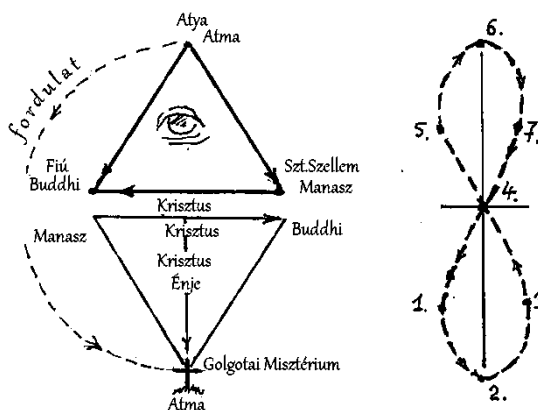
A Hold-eonban a három első eon egy háromságot alkot. Benne az éteri közvetíti az asztrális kapcsolatát a fizikaival, ami a modern embernél is állandóan végbemegy. Egészében nézve a következő képet kapjuk, amely tükrözi az evolucionizmus alapelvét, amely a Hold-eonban született, és folytatja hatását a Föld emberének individuális létében (6. ábra)

6. ábra

Az ezoterikában az ábrán mutatott evolúció elvét a hexagramma szimbólummal jelölik. Mi a létesülésének egy szakaszát mutattuk meg. Ez az Atyai Világalap kinyilatkoztatásának három-hiposztázisú vetülete az evolúció folyamatára. Maga a kezdeti kinyilatkoztatás, ahogyan már mondtuk, egy egyenlő oldalú háromszöggel ábrázolható. Hogy a fejlődést impulzálja, csúccsal lefelé kell fordulnia; de ezután is megtartja a magasabbra való irányultságát. A két háromszög egy felbonthatatlan egységet képez, amely a *hetedik* tagja a hattagúságuknak, és amely csak egy másik aspektusa a háromtagúság *negyedik* tagjának. És ennek a hetedik tagnak ugyanaz a feladata: *az újonnan teremtetten Hierarchia lényét – az embert – az Atyai Világalap Énjének kimondhatatlan magasztosságával felruházni*. A hexagramma mint héttagúság egy ilyen folyamat bizonyos munkaeszköze. Rudolf Steiner a hexagrammát a Szent Grál szimbólumának nevezi. Benne az éteri, Krisztus Életszelleme erőként hat, ami ezt a folyamatot lefelé mozditja és egyidejűleg a magasságokban tartja, kiegyensúlyozva ezt a *kettős* [двуединный, zweieinigen] folyamatot.

A 6. ábrán megmutattuk, hogyan adódott össze mindez a három első eon folyamán, és íme, hogyan lehet ezt hexagramma formájában kifejezni (7. ábra)⁵

7. ábra

A két háromszög egysége úgy jön létre, ha részlegesen egymásra helyezzük őket. Így képződnek a tudat különböző fokozatai (szintjei) az „Én és az Atya – egyek vagyunk”-tól az „én” és „nem-én”-ig. A hexagramma ebben az esetben egy lemniszkátába fordul, pontosabban „Möbiusz-szalagba”, hiszen a benne zajló metamorfózisok egymás után hol kívülre lépnek, hol belülré. És mindezek a fejlődés *törvényei*.

⁵ Mellékesen jegyezzük meg, hogy a helyes fejlődés során valójában semmi sem "borul fel", hanem egy ilyen vagy olyan körforgás formájában megfordul.

Az emberben, mint a földi fejlődés szubjektumában a világ fent leírt múltja lényének immanens része. Az emberi lény minden inkarnációban leereszkedik a magasságból az anyagi-fizikai szintre. Itt úgy mond „résztelveződik”, önmaga kifejezésére az ember háromtagú lelkére tesz szert: érző lélekre, értő lélekre és tudati lélekre.⁶

A három lélek fejlődése alkotja az evolúción átmenő ember *jelenét*. Ezzel azt akarjuk mondani, hogy a szubjektumban a tudati lélek korában, vagyis a modern korban, ezek *létesülését* a szubjektum múltjának és jövőjének dialektikus szembenállása határozza meg. Ez egyfelől egy hajtóerő, másfelől pedig fejlődési válságokat generál, amelyek közül az egyik különösen veszélyes, korunkban Ádám és Éva „gyermekének” (ábeliták és káiniták) kibékíthetetlen ellentétében halmozódott fel a jövőbeni szintézisük küszöbén. Könyvünknek ez a fő témája, és itt készítjük elő módszertani alátámasztását.

A háromtagú lélek fejlődése meghatározott kulturális, szociális és más viszonyokat igényel. Az ember formálja ezeket, de ő maga is formálódik általuk. Itt hívja fel magára a figyelmet a *szabad akarattal* való rendelkezés feladata, és Krisztus ránk hagyta, hogy ennek igazságát megismerjük.

A Föld-eonban az ember anyagi létébe leszáll a Szellemén, és az emberi agyba „süppedve” eljut saját árny-kifejeződéséig, a reflexióig, megadva az ember számára az ő saját (vagyis immanens) „énjének”, az alsó „énnek” az első csíráját. Benne kezdetben az érzéki észlelések, érzékelések, érzések játszanak nagy szerepet. Kulturális, szociális, etikai kifejezésre szert téve az érző lelket is megformálják. Az érző lélekben szubsztancia van, és az asztrális. Íme mit mond erről Rudolf Steiner: „Azzal kapcsolatban, amit asztrálestnek nevezünk, az Én kidolgozta az érző lelket, mintegy belső tükrözéseként az érző testnek. Míg az érzőtest azt közli velünk, amit elégedettségnek nevezhetünk – nélküle nem lenne elégedettségünk – az elégedettség a belsőben, a lelkiben mint egy vágy tükröződik, aztán a vágyat a léleknek tulajdonítjuk. Így az asztrálest és az átalakított asztrálest vagy érző lélek egymással kapcsolatban áll, egy egységet képez, ahogyan kapcsolatban áll az élvezet, elégedettség és a vágy. (GA59, 1910. 01. 20.)

Az értő lélek szubsztanciáját az étertestünkből nyeri, és ezzel kapcsolatos, hogy [az étertest] magasabb és alacsonyabb részekre osztódik. Az egyiket az ember „magával hozta [a Nap-eonból], a másikat az Én dolgozta ki, amikor az ember még állati, hal-fokon volt” (GA283, 1906. 11. 10.). Belőle formálódott az értő lélek is. Hiszen ő a gondolatok szakadatlan áradata, és ilyen a hordozója, az étertest: ami belül gondolat, az kívül éter. Ez hasonlít a vágy és az asztrálest viszonyához. Így potenciálódik az individualitás ereje, az Én-tudat a háromtagú lélekben.

Az értő lélekben tesz szert először az ember az alsóbb „énjére”, mint saját szerzeményére. Általa válik az ember individuálisan önmaga által meghatározottá. És ezért innen kezdődik hatalmas felemelkedése a szellem magasságaiba, ahonnan oly hosszan ereszkedett le, elveszítve a csoporttudat formáit. Ennek az útnak az elején az értő lélek teszi lehetővé az érző lélek kapcsolatát a születő tudati lélekkel, melynek szubsztanciája a fizikai testből származik. Ő az értelem hordozója. Benne kezd felragyogni a Szellemén, mint az ember magasabb Énje.

⁶ Vizsgálódásunk feladatára különösen válaszol ezek Rudolf Steiner által „A szabadság filozófiája” c. mű 9. fejezetében adott leírása, amely a mi 3. fejezetünk témája lesz.

Ilyen az ember „*jelene*”. Az inkarnáció befejeztével kilép a szellem magasságaiba, az öröklétbe, a „maradandóba”, mondhatjuk, az „örök jelenbe”, abba a világba, ahol a tudat intuitív formája uralkodik, ahol minden mindenben benne van. Ott a lélek egyesül háromtagú szellemének ősképeivel: a Szelleménnel, amely individuális Énjévé válik, aztán az Életszellemmel és a Szellememberrel, melyeknek szintén az individuális Énje formáivá kell válniuk. Végezetül az egész individualizációs folyamat az embert egyetemes Énné teszi; egyesül az Atyai Világalappal, eggyé válva Krisztussal, Aki mindig egy az Atyai Világalappal.

*

A háromtagú lelket fejlesztve az ember a *saját erejével kezd el evolúciós módon a jövőbe haladni*. Ez a lehetőség csak a tudati lélek korában lép teljes mértékben érvénybe, pontosabban ennek a modern időszakában, amely 1899-ben kezdődött, amikor lezárult a kali-juga kora, az ember anyagba való nagy leereszkedése. A korszakváltásnak egyfajta „láncszeme”, csomópontja volt az 1879-es évvel kezdődő korszak, amikor az emberiség kultúrtörténelmi fejlődésének irányításába belépett Mihály arkangyal, és amely 1899-ig tartott. Ez azt jelenti, hogy az akkor kezdődő, minden földi viszonyra kiterjedő gigantikus átépítésnek *michaeli* jellegűnek kell lennie, s ennek köszönhetően a *földi emberiség egyetemes fejlődésének teljesen felfelé ívelővé kell válnia*. És ezzel kapcsolatos az, hogy az egyes embernek egyre inkább képessé kell válnia a saját **evolúciós feladatainak** megoldására. Amit azelőtt a természet tett benne, vagyis az isteni Hierarchiák, abból most sok mindent ő magának kell megtennie.

Az embernek kezdetben nehéz hinnie abban, hogy képes ilyenre, de meg kell értenie, hogy az evolúciós folyamat lényege a faji változásban áll, de a faji metamorfózisok nemcsak a testünkben, hanem a lélekben, és a szellemben is végbemennek. És a metamorfózisnak ezt a két utóbbi típusát az ember valóban képes önmagában előidézni, azok pedig ugyanakkor testiségének a faji metamorfózisát is elő fogják benne idézni.

Érdekes, hogy azt, amit az ember itt nem tud megérteni, a normál fejlődésével ellenséges akadályszellemek jól megértik. A civilizációnkra akarják erőltetni a nekünk szükséges faji metamorfózisok valójában halálos palliatívumait [palliatívum = a betegség tünetet átmenetileg enyhítő, megszüntető, de a betegséget nem gyógyító szer]. A lelki élet felemelése, nemesítése, gazdagítása, megtisztítása, az emberi szellem erősítése, *összetettebbé* válása, az individuális tudat szélesítése, a tudat új, imaginatív formájának kifejlesztése helyett különböző – ahogyan ezt ma nevezik – „gender”-gyalázatokat kényszerítenek ránk, a tudat „szélesítését” digitális eszközök segítségével, ami reménytelenül elpusztítja a *gondolkodásban az akaratot*. És ebben áll a kultúra és civilizáció modern mély krízisének lényege.

Ebből a krízisből *csak* egy kijárat létezik: az embernek meg kell értenie saját *közvetlen evolúciós feladatait*, és magára kell vennie azok megoldását, mivel azok az ő individuális szelleme számára megvalósíthatók. *Három ilyen feladat van. Az első közülük a tudat formájának metamorfizálása annak révén, hogy az eszméket reflexió helyett szemléli. A másik – az Én felemelkedése a háromtagú lélek morális átlényegítése révén a „morális intuíciók” világáig, ahonnan a szabad tevékenység motívuma meríthető. Hogy milyen módon oldhatók meg ezek a feladatok, a következő két fejezetben mutatjuk meg.*

A fent említett feladatok között a harmadik az új szociális rend létrehozása a földön, amely képes kedvező feltételeket biztosítani az ember számára az első két feladat megoldásához. Ez az úgynevezett

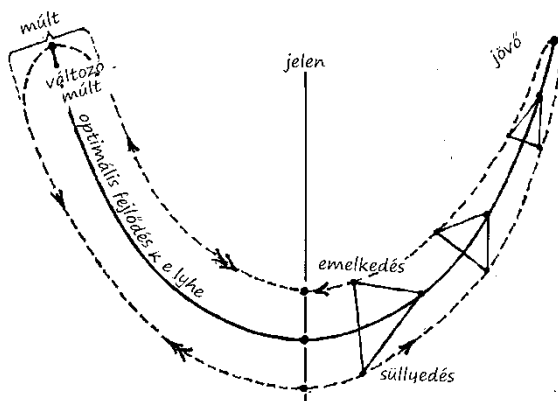
szociális hármass tagozódás, amelyben az egész szociális élet mai krízisét előidéző állami teljhatalom korlátozás alá kerül, és csak azt a területet kapja meg, ahol minden ember egyenlő, vagyis a tisztán jogi szférát, melyet a demokrácia és egyenlőség alapján kell építeni. Az államtól független szellemi életben a szabadság princípiumának kell uralkodnia, a szintén szuverén gazdasági életben pedig a testvériség princípiumának.

Nem várhatjuk, hogy ennek a három feladatnak a megismerése, még inkább pedig a megoldása egyszerű dolog. És ezért mindenki, aki könnyű utakon szeretne járni, kudarcra van ítélve. A civilizáció is kudarcra van ítélve, ha továbbra is a régi elvekhez ragaszkodik, és elnyomja azokat a követelményeket, amelyek korunkban a szellemi világokból hangzanak. Vagy egy globális diktatúrába degenerálódik, vagy egyszerűen összeomlik, és a földön elképzelhetetlen káosz fog uralkodni. Erről majd később részletesen beszélünk.

Annak, aki nem szeretne a hanyatlás útján haladni, a saját sorsát saját kezébe kell vennie. De ezt nem politikailag és még kevésbe tudományos-technikai módon kell tenni. Itt **magának az embernek a változása** szükséges. És ezt a változást annak a közvetlenül adott triád feletti különös uralással lehet kezdeni, amely lehetővé teszi az Énnek, hogy irányítsa a háromtagú lélek létesülését. *Ez a gondolkodás, érzés és akarat triádja.*

Ezen az úton a világ és az ember objektív fejlődése egyre inkább ki fogja ez utóbbit engedni a kezei közül, a saját törvényszerűségeinek „kezeiből”, ezek valós kivetülését okozva benne magában. Ez azt jelenti, hogy a megnevezett triádnak a *teremtő szellem* állapotára kell fejlődnie. Ez az emberi fejlődés különösen fontos és felelősségteljes konstellációja. És a ember már belelépett. Aki ezt megértette, az már nem hiába él, és ezzel radikális módon különbözik a lét „könnyű útjainak” emberétől.

Ebben a konstellációban az embernek meg kell érteni, hogy mint Én egy bonyolult fejlődési lemniszkáta közepében áll, melyben a jelen és a jövő, valamint a materiális és a szellemi állandó kölcsönhatásban és változásban van (ld. lejjebb, 9. ábra)

8. ábra

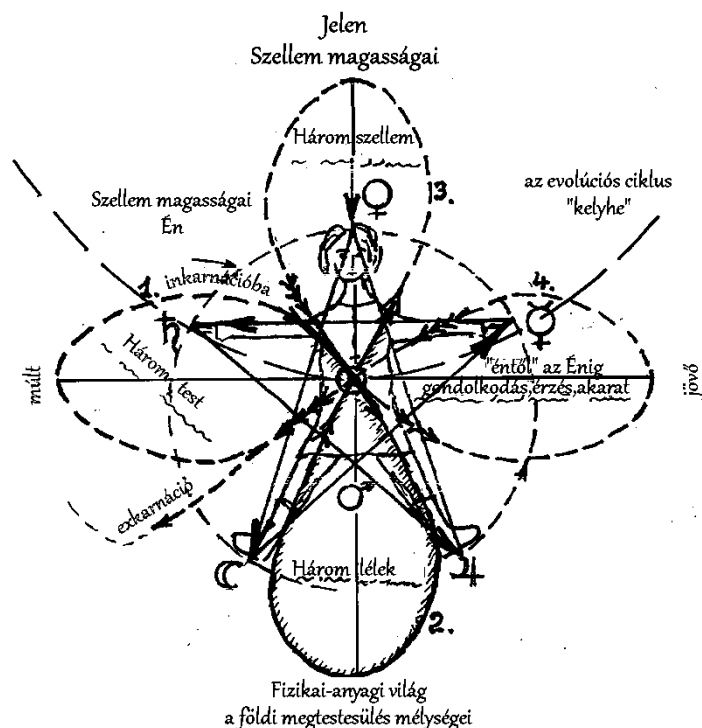
A világ és az ember fejlődését elképzelhetjük egy kehely formájú vonal mentén (8. ábra). A vonal kezdetén a világ kiinduló Ideája általi előidézettiséggel van dolgunk. De minden valódi esemény a fejlődési folyamat megvalósítása során ez a „vonalat” ahogy felemelheti a szellemhez, úgy le is süllyesztheti, a földi szubjektum kialakításának feladatai és az emberi tevékenység növekvő szubjektív faktora révén.

Az ilyen jellegű fenomenológia a világ előre törő életével, éteriségével hátrafelé is fordul, a múlt perspektívájába, egészen az evolúciós ciklus legelejéig, és minden teljességet képviselő időszak végén a legmagasabb szellemi ősképhez emelkedik fel. Eközben, mivel a világban a kinyilatkoztatás fejlődése nem pusztán a szó szoros értelmében valósul meg, hanem a fejlődés folyamatában a lények és események *viszonyából* valami *új* keletkezik, vagyis az úgynevezett „*semmiből való teremtés*” megy végbe, így evolúciós ciklusunk kezdetének konstellációja részlegesen állandóan változik. Ilyen átalakított formában a múlt hat a jelenre, ez utóbbi pedig a jövőre. Így születnek a jövő világ alternatívái.

Rudolf Steiner egyik zodiákusra vonatkozó kijelentésében (amely a Bakra, a január jelére vonatkozik) van egy ilyen sor: „Múlt, viseld el (ertrage) a jövőt”. Ez a szakrális értelme az időbeni létesülésnek.

A Föld-eonban az ember szert tett az Énre, individualitássá változott, és annak köszönhetően, hogy az ősi Szaturnusz, Nap és Hold fejlődésének lezárásaként eljött Krisztus és véghez vitte a Golgotai Misztériumot, az ember megkapta önmaga legmagasabbját, ami képessé teszi őt, hogy a jövő perspektívájában éljen, és egyre többet és többet teremtsen a viszonyokból, nem abból, ami már ott van vagy itt, hanem abból, „hogyan az ember a környező világ tényeihez *hogyan* áll hozzá ahhoz, amit a szó átfogó értelmében Szent Szellemnek nevezünk” (GA107, 1909. 06. 17.). Annak az embernek, aki szilárdan áll Krisztus megtapasztalásában, annak Krisztus „elküldi a Szent Szellemet, és az képes lesz a további fejlődés értelmében tenni az igazat, a szépet és a jót”. Eredményképpen az utolsó eonban, a Vulkánon „valami egészen új, ami a Szaturnuszon még nem volt” (uo.) keletkezik, ami az univerzális kezdeti világideában még nem volt meghatározva. És ez az új ugyanakkor az evolúciós ciklus ember számára fontos *eredeti* lényegének megvalósulása lesz, amely abban áll, hogy az ember új teremtő Hierarchiává válik, a szabadság és szeretet Hierarchiájává. *Nem teremthető szabad lény, előre meghatározva az összes tulajdonságát, képességét, lehetőségét!*

Az elmondottból kiindulva, az ember létének és tudatának közvetlenül adottat egy általános összetett lemniszkáta formájában képzelhetjük magunk elé, amely a világ és az ember egész fejlődését magába foglalja (9. ábra). Hogy mennyire képes az ember ezt felismerni, és még inkább ennek a tudásnak megfelelően szervezni a földi létét, az a szabad akaratának mértékétől függ. De mindenkinek feltétlenül képet kell kapnia róla.

9. ábra

A lemniszkáta a maga négyoldalú irányultságában a fejlődésben egy világkereszt által strukturálódik. Aki ezt tudatosan magára veszi, az magát a „világkeresztre feszítve” és a Golgotai Misztérium beteljesedésében részesnek ismeri fel. Ő akkor Krisztusban lesz megfeszítve, ami az embernek az Istenben való megdicsőüléséhez vezet. Aki pedig nem akarja magára venni a keresztet és ezt felismerni, az a Golgotán megfeszített gonosztevőkhöz hasonlóvá válik.

A közvetlenül adottnak ezt a lemniszkátáját az ember mikrokozmoszként viseli magán. A mikrokozmosz szimbóluma a pentagramma. A pentagramma az étertest szimbóluma is, és ennek megfelelően az Életszellemé. 5 különböző étererő halad a pentagramma mentén, az étertest egyfajta „csontvázát” képezve. Ezek olyan erő-áramlatok, melyek a kozmoszból lépnek az emberbe. Később szó lesz még róluk.

A közvetlenül adott lemniszkátájában a fejlődés vonala a mikrokozmoszt a szellemből vezeti, az 1. területből az inkarnációba, a 2. területbe. De ilyen úton haladnak az emberben születő eszmék is és a múlt tapasztalatának a megértése is. Vagyis a lemniszkátánál van egy elméleti-megismerési aspektus is, amellyel a következő fejezetben foglalkozunk.

A 2. területen az ember földi individualitásként van jelen, aki az alacsonyabb „éntől” a magasabb Énig fejlődik, gondolkodását, érzését és akaratát használva a háromtagú lelke átalakítására, felemelésére. Az ilyen jellegű munka létrehozza a maga ellenképét a 3. szellemi területen. A 2. területen ezt értelemmel meg lehet és meg is kell érteni, és az emberi tevékenység jellegének változásához vezetni. Akkor ez valóságként rögzül a 3. területen, és a továbbiakban inspirálja az ember tevékenységét a 4. területen. Ott ez hat a jövő emberének gondolataira, érzéseire és akaratára. Ezen az úton minden kaotikus, minden negatív is megmutatkozik. A 4. területről az 1. területre vezető út – ez az exkarnáció.

Az ember csak a fizikai-éteri testében fejlődik, és halad az időben teljes mértékben. Az étertest részvétele ebben a folyamatban egészen sajátos: egyesíti a földi élet kezdetét minden egyes pillanatával.

„Az étertest a közvetítő [az inkarnáció során az élet kezdetén maradt] szellemi-lelki és a fizikai test között”, az egész élet folyama alatt kapcsolatot létesítve közöttük (GA226, 1923. 05. 16.))

Az ember, amikor meghal, a múltba ragadtatik, ott átgondolja, magáévá teszi megtestesülésének gyümölcseit, és felemelkedik, azokkal együtt felviszik legmagasabb ősképehez, az evolúciós ciklus kezdetéhez. Ott az időben és térben végrehajtott, múltból jövőbe tartó mozgás *kozmosz áttekintése* következik. Ezért az asztrálest és az Én nem lépnek a földi inkarnációba, visszatartódnak annak küszöbén, és „megvárják” a földi ember visszatérését, akiben a földi élet során ezeknek csak az árnyéka vesz részt, vissza, a szellemi hazájába.

Rudolf Steiner ennek kapcsán a következőt mondja: „A mi igazi, valójában belső Énünket a szellemi világból nem hozzuk a földi fizikai világba. ... Az mindig a szellemi világban marad. Amikor Énnek mondjuk magunkat, akkor ez a szó egy mutató valami olyanra, ami ebben a fizikai világban nincs jelen, ebben a fizikai világban csak egy képe van (GA228, 63.o.). És tovább: „... Az ember lényegét tekintve az időbeni tapasztalataiban egy pusztaságra tekint... Egy bizonyos értelemben egy lyukat lát az időben, amely tulajdonképpen sötétségnek tűnik számára. Ez az, amire azt mondja: »én«” (uo. 75.o.) De emögött a sötétség mögött a valódi Énjének fénye rejtőzik.

Az asztrálestéről ezzel kapcsolatban Rudolf Steiner ezt mondja: „Az asztrálistás az ember körül csak az emberen kívüli világban van. Önök az embereket szemlélve asztrálestük vonatkozásában a szellemi világba tekinthetnek. Egyenesen arra néznek, amit az ember a szellemi világban az előtt tett, hogy leereszkedett a Földre”. Ez természetesen hat ránk, de ez a hatás emlékeztet a bábszínházra, ahol a bábokat fonalak segítségével irányítják. A múlt idő mindig a jelenben él. „Az ember olyan, mint egy üstökös, melynek a csóvjaja messze a múltba nyúlik.” (GA234, 1924. 02. 02.)

A fizikai és étertestünk külső lényét teljesen a külvilágnak köszönhetjük: a látható fizikainak és a láthatatlan éterinek. „Amit az ember belül hord az asztrálestében és az Énjében, a jelenlegi életében annak köszönheti ..., amit a világgal együtt a múltbeli földi életeiben végzett (GA240, 1924. 01. 15). A szociális tevékenységünkben nagyon hasznos, ha tudunk erről.

A közvetlenül adott lemniszkátájának tartalmát ki lehet egészíteni és el lehet mélyíteni a természeti birodalmak fejlődési aspektusainak, az isteni Hierarchiák és a hierarchikus akadályszellemek fejlődésben való sokoldalú hatásának és kölcsönhatásának vizsgálatával. (Bizonyos mértékben, részlegesen törekedni fogunk ezt tenni a következő fejezetekben. Eközben javasoljuk az olvasónak, hogy tekintse meg a „Makrokozmosz és mikrokozmosz” c. könyvünk (I. kötet) 72. paragrafusát.) Maga a lemniszkáta konkretizálja, részletezi a mikrokozmosz alakját a makrokozmoszsal való kapcsolatában, ahogyan János, az Apokalipszis szerzője látta. Ezért azt a képet egyesítenünk kell a 9. ábrával, hogy új, ezoterikus teljességét megkapjuk. Maga a kép, amilyenek Dürer ábrázolta, a 4. apokaliptikus pecsét ábrázolásában lett ezoterikusan elmélyítve, amely az első, a müncheni teozófiai kongresszusra készült. Most fel is használjuk (9a ábra)

9a ábra